

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**О.П. Бойко, О.Ф. Кобзар,
В.В. Рогальська, Н.П. Черняк**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Навчальний посібник

Дніпро
2017

УДК 343.1 + 351.74
О-64

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 9 від 18.05.2017 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Пиріг І.В. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Кириченко О.В. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Гога М.М. – начальник СВ Межівського ВП Синельниківського ВП ГУНП в Дніпропетровській області.

О-64 Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування: навч. посібник / О. П. Бойко, О. Ф. Кобзар, В. В. Рогальська, Н. П. Черняк. – Дніпро: ДДУВС, 2017. – 84 с.

У навчальному посібнику висвітлено організацію взаємодії підрозділів Національної поліції з іншими органами та підрозділами у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень на різних етапах досудового розслідування. Посібник призначений для працівників органів Національної поліції України, викладачів, а також курсантів, студентів, слухачів та ад'юнктів.

УДК 343.1 + 351.74

© Автори, 2017
© ДДУВС, 2017

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	8
1.1. Поняття та сутність взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування	8
1.2. Форми взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування	13
Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ЕТАПІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	17
2.1. Організація взаємодії при надходженні до органу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них	17
2.2. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу	24
2.3. Організація взаємодії при створенні слідчо-оперативних груп для досудового розслідування кримінальних правопорушень	26
Розділ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ	31
3.1. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час планування слідчих (розшукових) дій	31
3.2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час проведення слідчих (розшукових) дій	37

Розділ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ	45
4.1. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час планування негласних слідчих (розшукових) дій	45
4.2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій	53
Розділ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	60
5.1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила їх застосування	60
5.3. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	62
Рекомендовані джерела	75

ПЕРЕДМОВА

Діяльність підрозділів органів Національної поліції з розслідування кримінальних правопорушень спрямована на вирішення завдань кримінального судочинства, що на сьогодні є неможливим без злагодженої спільної роботи слідчих та інших підрозділів. Лише за допомогою взаємодії між різними підрозділами Національної поліції при розслідуванні та розкритті кримінальних правопорушень така діяльність буде своєчасною та ефективною.

Попри відсутність в КПК визначення поняття «взаємодія», проведений аналіз законодавства та наукової літератури, дозволив зробити висновок, що під *взаємодією органів досудового розслідування з іншими підрозділами органів Національної поліції при розслідуванні та розкритті кримінальних правопорушень* слід розуміти – визначену законодавством узгоджену діяльність працівників органів Національної поліції щодо здійснення оперативно-розшукових, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, для своєчасного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також з метою ефективного вирішення інших завдань кримінального судочинства.

Сутність взаємодії підрозділів органів Національної поліції передбачає спільні зусилля у розкритті та розслідуванні злочинів шляхом поєднання наявних можливостей, притаманних цим підрозділам, при чіткому розподілі їх повноважень. Правильно організована співпраця повинна відповідати вимогам кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства, в тому числі забезпечувати дотримання загальних засад кримінального провадження; зберігати керівну роль та самостійність слідчого; передбачати активне використання методик, наукових і технічних досягнень у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

Порядок взаємодії на сьогодні в більшій мірі врегульований не кримінальним процесуальним законодавством, а відомчими нпа. Найбільш детально питання взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами органів Національної поліції врегульовано в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженої наказом МВС України № 700 від 14.08.2012 р. (далі – Інструкція). Системний аналіз положень останньої, дозволив зробити висновок, про те,

що залежно від етапу кримінального провадження, виду вчиненого кримінального правопорушення та стадії кримінального процесу існують такі **види взаємодії слідчих з іншими підрозділами органів Національної поліції**:

- *залежно від стадії кримінального процесу*: взаємодія на стадії досудового розслідування; взаємодія на стадії судового розгляду;

- *залежно від етапу кримінального провадження*: взаємодія на початковому етапі кримінального провадження (при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу); взаємодія на етапі надходження до органу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них; взаємодія під час оперативного супроводження досудового розслідування (при створенні та розслідуванні кримінальних правопорушень СОГ, при виконанні оперативним підрозділом письмових доручень про проведення СРД та НСРД); взаємодія по зупиненому кримінальному провадженні;

- *залежно від виду та суб'єкта вчиненого кримінального правопорушення*: взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності особи; взаємодія при розслідуванні ДТП; взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності; взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій; взаємодія при розслідуванні кримінальних правопорушень за фактами завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

За даними узагальнення слідчої практики найбільше розповсюдженими **формами взаємодії слідчих та інших підрозділів органів Національної поліції при розкритті та розслідуванні злочинів є: процесуальні та організаційні (непроцесуальні)**:

Серед усіх підрозділів органів Національної поліції, **слідчі під час розслідування та розкриття кримінальних правопорушень найбільше взаємодіють з працівниками підрозділів кримінальної поліції та превентивної діяльності**. Оскільки перед слідчими та працівниками органів Національної поліції поставлена єдина мета – виконання завдань кримінального провадження, то більшість законодавчих та відомчих нпа, серед визначених головних завдань та функцій зобов'язують до взаємодії кожного із зазначених підрозділів. Тісна співпраця між ними

допомагає покращити результати роботи кожного, крім того, це дозволяє заощадити час та ресурси, відведені цим підрозділам на досягнення поставленої перед ними спільної мети.

Незважаючи на достатньо велику кількість НПА, які регламентують організацію взаємодії підрозділів органів Національної поліції при розслідуванні та розкритті кримінальних правопорушень, на практиці продовжує виникати чимало проблем, пов'язаних з належним обранням форми взаємодії, порядком її організації, тощо. Існуючі ускладнення пов'язані з відсутністю сталої слідчої практики та достатньої кількості ґрунтовних методичних розробок та навчальних праць з цієї тематики.

Начальний посібник підготовлений авторським колективом кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Під час підготовки навчального посібника використані аналітичні та статистичні матеріали слідчої та судової практики, доробки українських та іноземних учених, а також особистий досвід роботи авторів в слідчих та оперативних підрозділах

Розділ 1

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

1.1. Поняття та сутність взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування

Взаємодія – це філософське поняття, одна із загальних форм взаємозв'язку явищ і предметів, сутність якої полягає в зворотному впливі одного предмета чи явища на інший.

Взагалі у юридичній науці при дослідженні досудового розслідування кримінальних правопорушень взаємодію інтерпретують як:

1) погоджену діяльність двох і більше суб'єктів, що вирішують ту саму проблему (завдання) різними методами і засобами правоохоронних органів, суб'єкти яких здійснюють розкриття і розслідування кримінальних правопорушень;

2) організаційно-тактичний прийом одержання нового знання, одержати яке окремо кожному суб'єкту взаємодії не завжди вдається;

3) організаційно-розпорядницьку діяльність, засновану на взаємній довірі сторін, об'єднаних єдиним завданням розкриття і розслідування кримінальних правопорушень і боротьби зі злочинністю взагалі.

Оскільки ми висвітлюємо взаємодію саме під час проведення досудового розслідування, нагадаємо, що термін «досудове розслідування» розуміється в КПК України як стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Як відомо, систему підрозділів Національної поліції складають центральний орган управління поліцією та територіальні органи поліції (ст.13 ЗУ «Про Національну поліцію»). До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань. У складі поліції функціонують:

1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення. У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення.

Не вдаючись до більш детального дослідження структури Національної поліції, застосуємо соціально-юридичний підхід до з'ясування поняття та сутності взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування.

В ЗУ «Про Національну поліцію» регламентації взаємодії поліції увага приділяється в наступних аспектах:

1) взаємодія поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування (ст.5);

2) взаємодія з населенням на засадах партнерства (ст.11);

3) інформаційна взаємодія поліції з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями (ст.25);

4) взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування (ст.88);

5) взаємодія в рамках спільних проектів з громадськістю (ст.89).

Таким чином, законодавець подбав, щоб:

1) поліція у процесі своєї діяльності взаємодіяла з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів (ст.5);

2) діяльність поліції здійснювалася в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і була спрямованою на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та умов вчинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції слід здійснювати з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції з 2015 року став основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції (ст.11). Переатестація колишніх працівників міліції з широким залученням громадськості постійно висвітлюється на сайті МВС України;

3) поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності здійснювала інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями (ст.25). Ця взаємодія здійснюється з неухильним дотриманням Україною зобов'язань, що витікають з Конвенції про правову

допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах (Мінська Конвенція від 22 січня 1993 року), Інструкції про єдиний порядок здійснення міждержавного розшуку осіб, затвердженої рішенням Ради міністрів внутрішніх справ держав-учасниць СНД від 07 вересня 2007 року (м. Баку), Європейської Конвенції про міжнародну дійсність вироків від 1970 року тощо;

4) відповідно до ст.88 ЗУ «Про Національну поліцію» керівники територіальних органів поліції проводили не менше одного разу на два місяці відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах слід обговорювати діяльність поліції, визначати поточні проблеми та обирати найефективніші способи їх вирішення. Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку та заходи, які вживаються для попередження правопорушень;

5) відповідно до ст.89 ЗУ «Про Національну поліцію» поліція взаємодіяла з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення поліцейської діяльності.

Взаємодія підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування регламентується відомчими наказами МВС України. Відповідно до наказу МВС України №686 від 09 серпня 2012 року затверджено Інструкцію з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України. Згідно з п.2.3 зазначеної Інструкції до планів роботи у частині, що стосується діяльності органів досудового розслідування, обов'язково повинні включатися комплексні заходи, спрямовані на своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення; забезпечення негайного виїзду на місця подій слідчо-оперативних груп у повному складі; покращення взаємодії органу досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції при попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; створення необхідних умов для успішного виконання слідчими покладених на них завдань.

Організація взаємодії органів досудового розслідування з органами

та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними органами, центральними органами виконавчої влади забезпечується, зокрема, шляхом: внесення начальником ГСУ Національної поліції України, першими заступниками начальників ГУНП – начальниками слідчих управлінь (відділів) пропозицій Міністру внутрішніх справ України, начальникам ГУНП відповідно, спрямованих на покращення організації діяльності органів досудового розслідування, а також взаємодії з іншими органами та підрозділами Національної поліції; якісної підготовки матеріалів з проблемних питань діяльності органів досудового розслідування та їх обговорення на колегіях МВС України, ГУНП, спільних колегіях і нарадах з іншими правоохоронними органами та прийняття конкретних і ефективних управлінських рішень.

Відповідальними за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими органами та підрозділами Національної поліції при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень є начальники територіальних органів Національної поліції України та слідчих підрозділів. З цією метою начальнику територіального органу Національної поліції України надається право за погодженням з керівником слідчого підрозділу: включати слідчих до складу слідчо-оперативної групи для виїзду на місце події за заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення; створювати слідчо-оперативні групи для виявлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

З метою належної організації діяльності органів досудового розслідування начальник територіального органу Національної поліції України зобов'язаний, зокрема, забезпечувати належну взаємодію працівників оперативних та інших органів і підрозділів Національної поліції зі слідчими при попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

Питанням взаємодії із суспільством приділена увага й у Положенні про патрульну службу МВС, затвердженому наказом МВС України від 02 серпня 2015 року №796. У розділах 2, 3, 4 зазначеного Положення наголошено про необхідність співпраці та взаємодії із населенням, громадськими організаціями, іншими підрозділами органів Національної поліції, органами публічної влади, з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зниження рівня злочинності, а також установлення довірливих відносин з населенням.

Аналізуючи нормативну базу поліцейської взаємодії, обов'язково слід звернути увагу на регламентованість цього аспекту діяльності в КПК України та відомчих нормативних актах.

В КПК України термін «взаємодія» використано лише 1 раз у 571 статті «Створення і діяльність спільних слідчих груп». У цій статті регламентується проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів декількох держав. У ч.3 ст.571 КПК України зазначено, що члени спільної слідчої групи безпосередньо взаємодіють між собою, узгоджують основні напрями досудового розслідування, проведення процесуальних дій, обмінюються отриманою інформацією. Координацію їх діяльності здійснює ініціатор створення спільної слідчої групи або один з її членів.

Втім, про взаємодію опосередковано йдеться в інших статтях КПК України, зокрема:

1) при регламентації виконання окремих процесуальних дій за запитом (дорученням) компетентних органів іноземних держав у рамках міжнародного співробітництва (ст.4 КПК України, розділ IX КПК України),

2) під час процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням (ст.36 КПК України),

3) в разі доручення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам (ст.40, 41 КПК України) тощо.

Регламентації взаємодії працівників підрозділів Національної поліції присвячено ряд інших спеціальних нормативних актів, як от: наказ від 14.08.2012 № 700 «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень», наказ МВС України №1339 від 03.11.2015 «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події», наказу МВС України від 20.10.2014 № 1107 «Про затвердження інструкції про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп» наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту», спільний наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України та Генеральної прокуратури України №1095/955/119 від 28.11.2012 «Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами

охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини», спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства надзвичайних ситуацій України №1106/1377 від 30 листопада 2012 року «Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами», наказ МВС України від 09 серпня 2012 року №696 «Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю», спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року №114/1042/516/1199/936/1687/5/ «Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», постанова Кабінету міністрів України від 28 грудня 2011 року №1363 «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб», постанова Кабінету міністрів України від 19 листопада 2012 року №1104 «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України» тощо.

1.2. Форми взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування

Узгоджена діяльність слідчих та оперативних підрозділів знаходить певне вираження в сукупності форм взаємодії. Наведені позиції науковців дають підстави стверджувати, що окреслено лише частину форм взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, які є найбільш значимими та відіграють важливу роль у всьому процесі розслідування. Деякі автори пропонують поділяти форми взаємодії залежно від правової регламентації на процесуальні та непроцесуальні; інколи непроцесуальні називають також організаційними чи організаційно-тактичними. В інших джерелах зазначено, що вказані форми взаємодії поділяються на нормативно-правові (що постають із положень КПК України, законів України, якими регулюється діяльність органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, прокуратури) та організаційно-тактичні (що регламентуються відомчими нормативними актами). На нашу думку, за ос-

нову доцільно взяти поділ форм взаємодії слідчого й оперативних підрозділів на процесуальні та непроцесуальні.

До процесуальних форм взаємодії, які найчастіше використовуються в процесі розслідування правопорушень та прямо чи опосередковано зазначаються в КПК України, варто віднести:

- надання слідчим доручення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідному оперативному підрозділу;

- надання оперативними підрозділами допомоги слідчому при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;

- право слідчого доручати оперативному підрозділу виконання заходів забезпечення кримінального провадження;

- право слідчого доручати оперативному підрозділу щодо встановлення місцезнаходження підозрюваної особи, яку оголошено в розшук.

Слідчий, ініціюючи ту чи іншу форму взаємодії, шляхом надання відповідного доручення наділяє працівників оперативного підрозділу своїми повноваженнями, адже, як зазначено в ч.2ст.41 КПК України, «під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого». Водночас ця норма містить певні обмеження для співробітників оперативного підрозділу, зокрема, їм забороняється здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатись із клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Із цього постає, що вказана форма взаємодії є імперативною, оскільки її використання залежить від волі слідчого, так як законодавець встановив, що доручення слідчого, прокурора щодо проведення слідчих(розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

Окрім процесуальних форм взаємодії, учені визначають низку не процесуальних форм взаємодії слідчих з оперативними підрозділами. До них необхідно віднести ті, що полягають у безпосередній реалізації функціональних обов'язків слідчих та оперативних працівників у процесі розкриття й розслідування кримінальних правопорушень. Така взаємодія зазвичай регулюється відомчими нормативними актами, що передбачають організаційні заходи й тактичні прийоми їх реалізації, спрямовані на забезпечення узгодженої та цілеспрямованої діяльності слідчого й оперативного працівника в межах кримінального провадження.

Взаємодія між слідчими й оперативними підрозділами здійснюється

в таких непроцесуальних формах:

1) обмін інформацією. Це основна форма взаємодії, створює реальні основи для ефективного розслідування кримінальних правопорушень. Своєчасне надходження інформації взаємодіючим сторонам має вирішальне значення для успіху оперативних заходів і слідчих (розшукових) дій. Інформація, яка передається, має бути об'єктивною. Якщо вона викликає сумнів, її слід перевіряти.

2) спільне обговорення думок, пропозицій, висновків за матеріалами провадження і з питань взаємодії. Для вироблення єдиної позиції з того чи іншого питання слідчий і оперативний працівник, як правило, вдаються до спільного обговорення ситуацій, що склалися у провадженні. При цьому добиваються взаєморозуміння і узгодженості дій, уточнюють питання про межі використання оперативної інформації і можливої тактики зашифрування джерел її отримання, уточнюють роль кожного учасника слідчої (розшукової) дії.

3) спільне планування. Дана форма взаємодії заснована на повній поінформованості один одного про матеріали, що є у своїх підрозділах. У процесі спільного планування кожна зі сторін знайомиться з інформацією і на цій основі відпрацьовують план слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів, визначають шляхи, засоби і способи їх реалізації, погоджують час і місце спільних дій тощо. Така форма взаємодії додає спільній діяльності цілеспрямований і більш організований характер.

4) спільна участь у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій. Така необхідність може виникати при проведенні огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу до речей і документів, слідчому експерименті.

Взаємодія для слідчого – реальна необхідність по кожному кримінальному провадженню й можливість всебічного дослідження обставин вчинення кримінального правопорушення, а не тільки закріплення й перевірки фактичних даних. Тому необхідність взаємодії може виникнути в будь-який момент досудового розслідування. Практика показує, що досвідчені злочинці при вчиненні економічних злочинів, злочинів проти національної безпеки тощо розпочинають різні виверти для приховування злочинів, ускладнення збирання слідчим допустимих доказів, наприклад, залякування свідків, підкуп, знищення речових джерел – документів тощо. Уникнути такої протидії вдається при активній взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування.

Цей перелік відображає як позиції науковців, які вивчали проблеми

взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, так і наші думки. Водночас він потребує постійного розширення й доопрацювання у зв'язку зі змінами, які досить часто вносяться до кримінального процесуального законодавства.

Питання до самоконтролю:

1. Поняття та сутність взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування.
2. Перерахувати права підрозділів Національної поліції під час взаємодії.
3. Які існують обов'язки підрозділів Національної поліції під час взаємодії?
4. Форми взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування.

Розділ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НА ЕТАПІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

2.1. Організація взаємодії при надходженні до органу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них

Порядок організації взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами при надходженні до органу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення розглядається в багатьох літературних джерелах і регламентується законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами України, основними з яких є Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України); Наказ МВС України № 700 від 23 серпня 2012 р. «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень» (далі – Інструкція); Наказ МВС № 1377 від 06.11.2015 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» (далі – Наказ МВС України №1377 від 06.11.2015); Наказ МВС України № 940 від 22.10.2012 р. «Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ» (далі – Наказ МВС України № 940 від 22.10.2012 р.).

Взаємодія слідчого з іншими співробітниками органів Національної поліції розпочинається з моменту надходженні заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, у яких наявні відомості, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Оскільки в такому разі відомчі нпа, а саме: п. п. 2.1, 2.2 Інструкції; п. 3.5 Наказу МВС України № 1377 від 06.11.2015 р. від 19.11.2012 р.; п.п. 2.1, 5.3 Наказу МВС України № 940 від 22.10.2012 р., зобов'язують оперативно-чергового територіального Національної поліції здійснити наступні дії: 1) негайно надати її начальнику слідчого підрозділу, який визначає

слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування та проінформувати начальника територіального органу Національної поліції; 2) організувати своєчасне направлення на місце події СОГ у повному складі.

Відповідно до ст. 214 КПК та п. 2.2. Інструкції, на слідчого покладається обов'язок невідкладно, але не пізніше 24 годин внести відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР. В більшості випадків, внесення відомостей до ЄРДР відбувається вже після з'ясування обставин кримінального правопорушення членами СОГ.

КПК України не передбачає порядок створення, формування, організацію роботи СОГ, повноваження та особливості взаємодії членів СОГ, натомість ці питання знайшли свою регламентацію в – в Наказі МВС України № 1107 від 20.10.2014 р. «Про затвердження Інструкції про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп» (далі – Наказ МВС України № 1107 від 20.10.2014 р.) Наказі МВС України № 940 від 22.10.2012 р., в меншій мірі – в 2 Розділі Інструкції.

Метою створення СОГ є забезпечення реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, кваліфіковане вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, встановлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, причетних до його вчинення. Видами СОГ є основна та додаткова.

Склад СОГ формується з працівників Національної поліції відповідно до графіку чергування, затвердженого начальником територіального органу Національної поліції та погодженого з начальником слідчого підрозділу.

До складу СОГ в обов'язковому порядку повинні входити: слідчий (старший СОГ), співробітники оперативного підрозділу, спеціаліст-криміналіст. Також до складу СОГ за необхідності можуть входити працівники інших підрозділів Національної поліції: дільничні інспектори поліції, кінолог із службово-розшуковими собаками, психолог. З урахуванням оперативної ситуації та штатної чисельності органу поліції до складу СОГ можуть включатися працівники інших служб (п.п. 6.1-6.4 Наказу МВС України № 940 від 22.10.2012 р. та п. п. 2.7, 2.8, 2.9, 2.10., 2.11. Інструкції).

Час збору до виїзду СОГ залежить від її виду, але загальний строк прибуття працівників органу Національної поліції на місце вчинення кримінальних правопорушень та інших подій повинен перевищувати

часу збору до виїзду та часу, мінімально необхідного для подолання відстані від органу Національної поліції до місця події (з урахуванням особливостей місцевості, погодних та дорожніх умов). Після прибуття на місце події старший СОГ (слідчий) зобов'язаний проінформувати чергового про час фактичного прибуття на місце події (2 Розділ Наказу МВС України № 940).

Повноваження членів СОГ під час реагування на кримінальні правопорушення та інші події регламентовані в КПК України, п.п. 2.7-2.11 Інструкції та в 3 Розділі Наказу МВС України № 940.

Відповідно до п. 2.6 Інструкції члени СОГ після прибуття на місце події здійснюють наступні заходи:

- з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення;
- встановлюють свідків;
- встановлюють прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та ймовірні шляхи їх відходу;
- у разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні;
- беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні цих кримінальних правопорушень.

В залежності від того, чи внесені відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР, чи ні – суттєво різняться і повноваження членів СОГ.

Так, до початку досудового розслідування, тобто до внесення відомостей до ЄРДР, члени СОГ уповноважені на здійснення наступних процесуальних та організаційних дій:

1) слідчий:

- здійснювати керівництво діями інших членів СОГ (п. 2.7.1 Інструкції);
- за наявності підстав інформувати оперативного чергового про залучення додаткових сил і засобів для документування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення (п.2.7.3. Інструкції);
- відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК України спільно з членами групи, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілим, свідками та іншими учасниками кримінального провадження проводити огляд місця події, у ході якого в установленому КПК України порядку фіксувати відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення;
- у випадках, передбачених в ч.1 ст. 208 КПК України здійснювати затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за яке передбачене

покарання у виді позбавлення волі;

- під час огляду місця події або під час обшуку затриманої особи тимчасово вилучати речі і документи, які відповідають вимогам, що закріплені в ч. 2 ст. 167 КПК України (ст.ст. 167, 168 КПК України);

- отримувати пояснення (ст.95 КПК України);

- інші дії, які передбачені 3 Розділом Наказу МВС України № 940.

2) співробітник оперативного підрозділу:

- здійснювати поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збирання відомостей, що можуть бути використані як докази (п. 2.8.1 Інструкції);

- установлювати час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість причетних до його вчинення осіб, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок, в якому вони зникли, інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (п. 2.8.2 Інструкції);

- негайно інформувати слідчого про одержані данні щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх подальшої фіксації шляхом проведення СРД та НСРД (п. 2.8.3 Інструкції);

- приймати участь при проведенні огляду місця події (ч. 3 ст. 214 КПК України);

- затримувати особу, підозрювану у вчиненні злочину (ст. 208 КПК України);

- здійснювати тимчасове вилучення майна під час обшуку затриманої особи (ст. 168 КПК України);

- отримувати пояснення (ст.95 КПК України);

- інші дії, які передбачені 3 Розділом Наказу МВС України № 940.

3) спеціаліст-криміналіст:

- надавати консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (п.2.9.1 Інструкції);

- з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей (п. 2.9.2 Інструкції);

- виявляти, фіксувати, здійснювати вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію учиненого правопорушення (п. 2.9.3 Інструкції);

- проводити експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилу-

чених об'єктів (без надання письмового висновку), звертати увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення (п. 2.9.4 Інструкції).

4) дільничний інспектор поліції:

- до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам (п. 2.10.1. Інструкції);

- з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази (п. 2.10.2. Інструкції);

- негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх подальшої фіксації (п. 2.10.3. Інструкції).

5) кінолог:

- забезпечує застосування службово-розшукової собаки для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, виявлення втрачених нею речей, предметів чи залишених слідів (п. 2.11.1. Інструкції);

- бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службово-розшукової собаки (п. 2.11.2. Інструкції);

- при відсутності можливостей застосування службово-розшукової собаки або втрати нею сліду діє за вказівкою керівника СОГ" (п. 2.11.3. Інструкції).

Після внесення відомостей до ЄРДР, слідчий уповноважений на проведення будь-яких процесуальних дій, які він може здійснювати під час досудового розслідування, в тому числі надавати письмові доручення співробітникам оперативних підрозділів про проведення СРД та НСРД.

Працівники оперативних підрозділів у складі СОГ, окрім вищеперахованих повноважень, можуть проводити СРД та НСРД за письмовим дорученням слідчого та під час їх виконання користуватися повноваженнями слідчого.

На етапі надходження до органу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення до початку досудового розслідування проводиться лише одна СРД – огляд місця події, під час якої є можли-

вим тимчасове вилучення майна, що відповідно до глави 16 КПК України є заходом забезпечення кримінального провадження.

Окрім слідчого чи прокурора, які проводять цю СРД, до участі в огляді також може бути запрошений: потерпілий, підозрюваний, захисник, законний представник, спеціаліст, а також інші учасники кримінального провадження. Стаття 3 КПК України серед учасників кримінального провадження не передбачає працівників підрозділів органу Національної поліції, але п. 2.7.3 Інструкції дозволяє залучати до огляду місця події інших членів СОГ. Як вище було зазначено до складу СОГ обов'язково входять оперативні працівники. Окрім того, за необхідності до складу СОГ входять і інші працівники органу Національної поліції. Так, під час виїзду на місце вчинення кримінального правопорушення проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканності до складу СОГ включається при необхідності кінолог зі службово-розшуковою собакою, психолог, а за наявності на місці події трупа (частин трупа) людини до проведення огляду обов'язково залучається судово-медичний експерт. Під час виїзду на ДТП зі смертельними наслідками до СОГ обов'язково залучаються працівники УБДР (п.п. 9.1, 10.1 Інструкції). Наказ МВС України № 940 в п. 6.3 передбачає серед можливих членів СОГ також і працівників органів превентивної діяльності. Також 4 розділом цього Наказу передбачено і обов'язок начальників територіальних органів поліції та керівників органів досудового розслідування виїжджати на місце події під час скоєння тяжких, особливо тяжких злочинів, кримінальних правопорушень та інших подій, що можуть викликати суспільний резонанс, п. 2.12 Інструкції зобов'язує цих осіб приймати участь під час огляду місця події.

До повноважень слідчого під час проведення огляду місця події, згідно з ст. 237 КПК України відносяться: 1) фіксування у протоколі відомостей щодо обставин учинення кримінального правопорушення; 2) вилучення речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу, які підлягають негайному огляду і опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. Але необхідно пам'ятати, що відповідно до ст. 171 КПК України, не пізніше наступного робочого дня після здійснення вилучення майна, слідчий повинен або подати до слідчого судді клопотання про арешт тимчасово вилученого майна або повернути майно його володільцю; 3) заборона будь-якій особі залишити місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду; 4) проведення вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис; 5) складання планів і схем; 6) виготовлення відбитків та зліпків.

Повноваження працівників органу Національної поліції щодо цієї СРД регламентовані відомчими нпа, зокрема: Наказом МВС України № 940, Інструкцією, Наказом МВС України № 1339 від 03.11.2015 р. «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події» (далі – Наказ МВС України № 1339 від 03.11.2015 р.) та полягають в наступному: прибувши для участі в огляді, спеціалісти отримують від слідчого необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників ОМП, здійснені до їх прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконують доручення слідчого, які стосуються використання його спеціальних знань; на початку огляду слідчий спільно зі спеціалістами визначають межі та порядок проведення огляду, після чого спеціаліст здійснює фотографування та відеозйомку місця події; після отримання доручення слідчого на проведення динамічної стадії ОМП та завдання на виявлення слідової інформації спеціалісти визначають алгоритм пошуку доказів (слідів, речей, документів) і методи їх виявлення, після чого узгоджують свої дії із слідчим та за його погодженням приступають до проведення ОМП; дії спеціалістів, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; перед переміщенням об'єкта (з метою огляду та виявлення слідової інформації) спеціалістом здійснюється його вузлова фотозйомка; під час проведення пошуку та виявлення слідів спеціалісти застосовують наявні технічні засоби та використовують насамперед неруйнівні методи їх виявлення, а в разі недосягнення позитивного результату – руйнівні методи виявлення слідової інформації; перед використанням руйнівних методів пошуку слідів спеціалісти повинні отримати від слідчого згоду на їх застосування та визначитися з пріоритетом слідової інформації, яка підлягає виявленню, з метою подальшого проведення експертних досліджень у лабораторних умовах; про вжиті заходи та факти виявлення слідової інформації спеціалісти інформують слідчого. Під час огляду здійснюються фотографування та вилучення виявлених об'єктів, фіксуються методи їх виявлення із зазначенням про це у протоколі ОМП; під час фіксації виявленої слідової інформації в протоколі спеціалісти надають допомогу слідчому в описі специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, спосіб виявлення); за можливості сліди вилучаються разом з об'єктами-слідоносцями. У разі неможливості вилучення слідової інформації з об'єктом-слідоносцем спеціаліс-

том здійснюється їх фотографування за правилами масштабної фотозйомки та виготовлення копій (відбитків та зліпків) цих слідів. Уся слідова інформація, об'єкти-слідносії та інші предмети упаковуються за допомогою спеціаліста згідно з установленими вимогами та передаються слідчому, який здійснює огляд; спеціаліст відповідає за якість та повноту виконання отриманих від слідчого або керівника органу досудового розслідування доручень під час проведення ОМП.

2.2. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу

Проведення оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ), як правило, обмежують або порушують права та свободи людини, тому з урахуванням норм чинного КПК України було внесено зміни й до відповідних нпа, які їх регламентують. Одним з таких нпа став Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», у якому зазначено, що для проведення ОРД необхідним є заведення ОРС, однією з підстав чого є наявність інформації про злочини, що готуються або осіб, які готують вчинення злочину. Проте новацією є не підстави заведення ОРС та формально закріплені можливості проводити за наявності такої справи ОРД, а те, що на відміну від попереднього законодавства в 3 Розділі Інструкції закріплена обов'язкова взаємодія оперативного працівника зі слідчим під час збирання матеріалів у межах заведеної ОРС. Такі новації викликають певні побоювання, оскільки відповідно до чинного КПК України слідчим органу Національної поліції підслідні досить значний перелік злочинів передбачених КК України і цілком логічним є те, що закріплення за кожною ОРС, заведеною за наявності інформації щодо особи, яка готує вчинення злочину, суттєво збільшує навантаження на слідчі підрозділи та значно розширює коло осіб, поінформованих про факт заведення ОРС та осіб, щодо яких відбувається оперативна розробка.

Відповідно до п. 3.1 Інструкції, вищезазначений вид взаємодії відбувається з метою забезпечення методичного супроводження реалізації матеріалів ОРС та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

Порядок організації взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу передбачений в 3 Розділі Інструкції який полягає

в наступному:

1) звернення начальника оперативного підрозділу до начальника слідчого підрозділу. Таке звернення відбувається у кожному разі заведення оперативним підрозділом ОРС щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органу Національної поліції з метою закріплення за такою ОРС слідчого;

2) визначення начальником слідчого підрозділу слідчого для закріплення його за конкретною ОРС;

3) надання начальником оперативного підрозділу слідчому матеріалів ОРС. Це відбувається з дотриманням режиму таємності для вивчення та надання в разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину;

4) розгляд матеріалів ОРС під час оперативної наради, яка відбувається за участю начальників оперативного, слідчого підрозділів та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР.

5) одночасно з розглядом матеріалів на оперативній нараді розробляється план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів. До такого плану можуть бути включені ОРЗ, перелік яких хоч і не визначений в окремій нормі Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», але ними можуть бути дії, які уповноважені вчиняти оперативні працівники відповідно до ст. 8 вищезазначеного Закону.

6) передання матеріалів ОРС до слідчого підрозділу для здійснення досудового розслідування. Це відбувається у разі визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР.

При отриманні оперативних працівником під час здійснення ОРД фактичних даних щодо причетності осіб до вчинення злочину, відповідальність за який передбачена КК України, останній відповідно до ч. 3 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали до відповідного органу досудового розслідування.

На підставі аналізу наукових праць з проблем ОРД, такими матеріалами слід визнавати матеріально фіксовані джерела, що виникають у процесі здійснення ОРЗ, які містять відомості (інформацію) про ознаки злочину, причетних до нього осіб, а також інші дані, що сприяють його розкриттю. Ними можуть бути: а) документи (їх копії), які відповідно до мети та завдань ОРД складені чи отримані уповноваженими на це особами у передбачений законом та відомчими нпа спосіб і зафіксовані у

визначеній ними формі на будь-яких матеріальних носіях (паперових, аудіо-, фото-, відеоплівках, магнітних дисках тощо), які відображають фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, передбачені КК України, про їх джерела та інші обставини, що сприяють викриттю цих протиправних діянь, хід отримання даних про них;б) будь-які предмети, рідини, гази (їх копії, макети, зразки), властивості, якості й стан яких об'єктивно пов'язані зі злочинною діяльністю, які були знаряддям злочину й зберегли на собі його сліди чи були об'єктом злочинних дій розроблюваних осіб, гроші й цінності, нажиті злочинним шляхом, та всі інші матеріальні об'єкти, що можуть бути засобами виявлення злочину, встановлення фактичних обставин злочинної діяльності й виявлення осіб, які до неї причетні; які можуть бути використані як підстави для початку здійснення кримінального провадження.

Водночас, законодавство надає можливість не відразу передавати зібрані матеріали. Так, відповідно до Інструкції, у разі встановлення під час проведення ОРЗ фактичних даних, що свідчать про ознаки злочину в діяннях окремих осіб та груп, але якщо їх припинення може негативно вплинути на результати кримінального провадження, начальник оперативного підрозділу інформує про це начальника слідчого підрозділу, і лише після закінчення їх проведення матеріали ОРС виносяться на розгляд оперативної наради для розроблення спільних заходів з їх реалізації.

7) внесення слідчим відомостей до ЄРДР. Це відбувається після того як слідчий органу досудового розслідування отримав відомості про кримінальне правопорушення.

2.3. Організація взаємодії при створенні слідчо-оперативних груп для досудового розслідування кримінальних правопорушень

Законодавець в КПК не передбачив можливість створення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень. Створення таких СОГ та особливості взаємодії слідчих з іншими підрозділами Національної поліції під час їх створення врегульовано відомчими та міжвідомчими НПА. Найбільш повно це питання регламентовано в Розділі 4 Інструкції.

Відповідно до п. 4.1 Інструкції, СОГ створюється для швидкого та повного розслідування:

- *тяжких злочинів* (злочини, за які передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподаткову-

ваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років);

- *особливо тяжких злочинів* (злочини, за які передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі).

- *кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс* (законодавство не містить роз'яснення терміну «суспільний резонанс», однак під цим терміном (в контексті кримінальних правопорушень) прийнято розуміти ті кримінальні правопорушення, які викликали занепокоєння або обурення значної кількості населення певного району, області або усієї держави; показовою у цьому питанні є висвітлення обставин певного злочину та відношення населення до його вчинення у засобах масової інформації).

Щодо інших категорій кримінальних правопорушень, то закон хоч і не вимагає, але й не забороняє створювати СОГ для їх розслідування.

З урахуванням мети створення СОГ, розрізняють:

- *звичайні СОГ* (для розслідування тяжких, особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс) (п. 4.1 Інструкції);

- *спеціалізовані постійно діючі СОГ* (для розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки) (п. 4.6 Інструкції);

- *СОГ ГУНП (регіональні СОГ)* (для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох районів регіону) (п.4.7 Інструкції);

- *міжрегіональна СОГ* (для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох областей (регіонів) (п. 4.8 Інструкції).

Також згідно з п. 1.5 наказу МВС України № 1107 від 20.10.2014 р. метою створення та діяльності СОГ є: усебічне, повне та неупереджене досудове розслідування у складних та великих за обсягом кримінальних провадженнях, а також щодо злочинів, які набули суспільного резонансу, учинених на території декількох адміністративно-територіальних одиниць України та інших держав; здійснення ефективної взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях, у яких здійснення досудового розслідування доручено Генеральним прокурором України, його заступниками, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя і прирівняними до них прокурорами за вмотивованими постановами, у разі неефе-

ктивного досудового розслідування.

Окрім цього, відповідно до п.6.1 Порядку спільних дій ОВС, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, затвердженого наказом МВС України, Міністерства надзвичайних ситуацій України 30.11.2012 р. № 1106/1377 (далі – Наказ МВС України, Міністерства надзвичайних ситуацій України 30.11.2012 р. № 1106/1377), СОГ також створюється для швидкого, повного та неупередженого розслідування *кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами*.

Щодо інших категорій кримінальних правопорушень, то закон хоча і не вимагає, але й не забороняє створювати СОГ для їх розслідування.

Відповідно до п.п. 4.2, 4.6-4.8 Інструкції та п.2 Наказу МВС України № 1107 від 20.10.2014 р., загальні та спеціалізовані постійно діючі СОГ утворюються за наказом начальника територіального органу Національної поліції, погодженого з начальником слідчого підрозділу. СОГ ГУНП утворюється наказом начальника ГУНП, погодженим з начальником слідчого управління (відділу) ГУНП. Міжрегіональна СОГ утворюється наказом Міністра внутрішніх справ України.

Кількісний та якісний склад СОГ на законодавчому рівні не регламентований. Відомчі та міжвідомчі нпа містять лише рекомендації щодо якісного складу СОГ. Так, відповідно до п. 4.3 Інструкції, до складу СОГ, включаються співробітники оперативних підрозділів, дільничні інспектори поліції, на території обслуговування яких (закріплених за дільничним інспектором поліції адміністративній дільниці) учинено кримінальне правопорушення, або співробітники оперативних підрозділів, які документували злочинну діяльність. У разі потреби залучаються співробітники інших органів та підрозділів Національної поліції".

При вирішенні питання про персональний склад СОГ потрібно також враховувати спеціалізацію працівників за відповідними напрямками роботи, їх морально-ділові якості, а також особисті взаємовідносини між орієнтованими членами СОГ.

Щодо кількісного складу СОГ, то опитування практичних працівників та вивчення матеріалів кримінального провадження дозволяє зробити висновок, що найчастіше створюються СОГ, які складаються з одного слідчого та кількох оперативних працівників. Але зустрічаються також СОГ малого (до 5 чоловік), середнього (від 6 до 8 чоловік) і великого складу (більше 9 чоловік).

Керівником СОГ, згідно з п. 4.2 Інструкції, є слідчий, який визна-

чений начальником слідчого підрозділу здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення. Якщо до складу СОГ призначено декількох слідчих, то старшим СОГ є той слідчий, який прийняв матеріали досудового розслідування у своє провадження (відповідно до вказівки начальника органу досудового розслідування). Без узгодження зі слідчим (керівником групи) або керівником органу досудового розслідування, забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, що включені до складу СОГ (п. 4.4. Інструкції).

Особливості формування СОГ. Відповідно до п. 2.5 Наказу МВС України № 1107 від 20.10.2014, до складу СОГ залучаються працівники структурних підрозділів органів Національної поліції України, які мають стаж роботи на посаді слідчого або оперативного працівника не менше трьох років та досвід роботи з розслідування злочинів вказаної категорії.

У вищезазначеному Наказі (п.п. 2.9-2.10) більш детально регламентований і порядок визначення з орієнтовним складом членів СОГ, відповідно до якого:

1. Для визначення кандидатур членів СОГ з числа працівників територіальних органів Національної поліції України нижчого рівня надсилається службова телеграма на ім'я керівника відповідного органу щодо надання кандидатури для включення до складу групи. Для визначення кандидатур членів СОГ з числа працівників підрозділів органів Національної поліції України одного рівня надсилається лист на ім'я начальника відповідного підрозділу про надання кандидатур для включення до складу групи;

2. Начальник органу поліції, структурного підрозділу апарату МВС України або його заступники протягом трьох діб або не пізніше терміну, указанного в телеграмі (листі), надсилає відповідь із зазначенням конкретних кандидатур для включення до складу групи. Інформація про кандидата повинна містити прізвище, ім'я, по батькові, займану посаду, а також стаж роботи. До складу СОГ кандидатури працівників, які переводяться на іншу посаду, не включаються.

З метою належного комплектування складу СОГ за погодженням з керівником органу досудового розслідування може залучатися конкретний працівник територіального органу поліції до складу групи в разі, якщо він проводив досудове розслідування в кримінальному провадженні щодо злочину, який розслідується, або перебував у складі СОГ у цьому провадженні.

В інших випадках конкретна особа може залучатися до складу СОГ за рішенням керівника органу досудового розслідування для належної

організації розслідування в кримінальному провадженні.

Працівники органів Національної поліції України можуть залучатися до роботи в СОГ з увільненням від виконання основних функціональних обов'язків за місцем несення служби або без такого.

Процесуальний контроль за роботою СОГ покладається на керівника органу досудового розслідування, який у межах компетенції відповідає за організацію роботи групи.

Контроль за роботою СОГ ГУНП покладається на слідче управління (відділ) ГУНП. Контроль за роботою міжрегіональної СОГ покладається на ГСУ або слідче управління (відділ) ГУНП, на території обслуговування якого вчинено найбільшу кількість кримінальних правопорушень.

Питання до самоконтролю:

1. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час розгляду заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення та під час розслідування кримінальних проваджень.

2. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час обміну інформації.

3. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час створення слідчо-оперативних груп.

4. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час виконання вказівок та доручень.

Розділ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

3.1. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами національної поліції під час планування слідчих (розшукових) дій

Організація роботи органів досудового розслідування передбачає ефективну участь слідчих у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом:

- здійснення розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення;
- внесення відповідних відомостей про їх вчинення до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності органів внутрішніх справ у порядку, передбаченому КПК України.
- ужиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями.

Організація діяльності органів досудового розслідування МВС України відповідно до Інструкції з організації діяльності органів досудового розслідування, затвердженої наказом МВС України від 09.08.2012 №686, здійснюється на основі планування, поєднання єдиної начальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці роботи.

Як відомо, планування розслідування належить до предмету дослідження криміналістики. В криміналістиці виділяють кілька рівнів планування: 1) планування роботи слідчого (календарний план); 2) планування розслідування в кримінальному провадженні; 3) планування слідчої дії; 4) планування тактичної операції, тактичного прийому; 5) планування початкового, наступного та заключного етапів розслідування.

Кожний рівень планування складається з чотирьох стадій:

- 1) визначення загального напрямку дій, формування цілей, побудова версій та виведення з них логічних висновків;
- 2) виділення обставин, які необхідно встановити;
- 3) визначення засобів, за допомогою яких будуть встановлені обставини вчиненого злочину, прийняття тактичних рішень;
- 4) визначення виконавців і термінів виконання.

Планування окремої слідчої дії включає 3 стадії:

- 1) визначення мети слідчої дії (обставини, які необхідно встановити);
- 2) встановлення (вибір) конкретних ресурсів – інформаційних, психологічних, технічних, які знаходяться у слідчого, та визначення їх співвідношення з конкретною метою, якої необхідно досягти;
- 3) безпосереднє розроблення організаційно-тактичного змісту слідчої дії із визначенням послідовності застосування тактичних прийомів.

Планування слідчих (розшукових) дій, зокрема, є обов'язковим при розслідуванні складних кримінальних проваджень (убивства, організована злочинна діяльність тощо). Взаємодія органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції витікає з її регламентації в кримінальному процесуальному законі. Відповідно до ст.39 КПК України керівник органу досудового розслідування уповноважений визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою – визначати старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих.

Слідчий планує свою роботу таким чином, щоб забезпечити своєчасність виконання необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у всіх кримінальних провадженнях, в яких він проводить досудове розслідування. З цією метою він складає загальний календарний план-графік роботи в усіх кримінальних провадженнях, а також плани розслідування кожного кримінального провадження.

Плани роботи, а також документи, що свідчать про виконання планових завдань (копії аналітичних документів, узагальнень, протоколів оперативних нарад, довідок про результати перевірок тощо), зберігаються в наряді організації роботи і планування органу досудового розслідування.

Важливими завданнями ефективного управління у слідчій тактиці є належна координація і взаємодія.

Координація діяльності органів досудового розслідування – це узгоджена практична робота керівників та працівників органів досудового

розслідування, які в межах повноважень здійснюють контрольні функції та координують розслідування кримінальних правопорушень, що підслідні органам внутрішніх справ.

Організація взаємодії органів досудового розслідування з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними органами, центральними органами виконавчої влади забезпечується шляхом:

1. Внесення начальником ГСУ МВС України, першими заступниками начальників ГУМВС, УМВС – начальниками слідчих управлінь (відділів) пропозицій Міністру внутрішніх справ України, начальникам ГУМВС, УМВС відповідно, спрямованих на покращення організації діяльності органів досудового розслідування, а також взаємодії з іншими органами та підрозділами органів внутрішніх справ.

2. Якісної підготовки матеріалів з проблемних питань діяльності органів досудового розслідування та їх обговорення на колегіях МВС України, ГУМВС, УМВС, спільних колегіях і нарадах з іншими правоохоронними органами та прийняття конкретних і ефективних управлінських рішень.

Для забезпечення належного контролю за організацією роботи слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України, надання їм практичної та методичної допомоги в досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень в слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС утворюється організаційно-методичний підрозділ (далі – ОМП).

З метою належної організації діяльності органів досудового розслідування начальник територіального органу Міністерства внутрішніх справ України зобов'язаний:

1. При отриманні заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення організувати своєчасне направлення на місце події слідчо-оперативної групи в повному складі.

2. Здійснювати контроль за невідкладним направленням оперативними підрозділами в установленому КПК та законами України порядку зібраних матеріалів, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України (далі – КК), до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування.

3. Забезпечувати належну взаємодію працівників оперативних та інших органів і підрозділів внутрішніх справ зі слідчими при попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

4. Здійснювати контроль за своєчасним та якісним виконанням оперативними підрозділами письмових доручень слідчих, даних у кримінальних провадженнях. У разі допущення порушень при їх виконанні самостійно або на підставі пропозицій начальника органу досудового розслідування проводити за такими фактами службові розслідування та вживати заходів реагування до винних службових осіб тощо.

Відповідальним за стан слідчої роботи в територіальному органі Міністерства внутрішніх справ України є начальник слідчого підрозділу. До предмету відання начальника слідчого підрозділу серед іншого належить планування слідчих (розшукових) дій, а також планування в цілому досудових розслідувань.

Крім повноважень, визначених кримінальним процесуальним законодавством, начальник слідчого підрозділу зобов'язаний:

1. Щодня знайомитися з оперативною обстановкою, яка склалася за добу, станом досудового розслідування в кримінальних провадженнях; контролювати своєчасність проведення в них слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, виконання слідчими письмових доручень та вказівок прокурора, а також оперативними підрозділами письмових доручень слідчих.

2. Вести облік результатів оглядів місць подій та застосування при цьому науково-технічних засобів, уживати заходів щодо підвищення ефективності цієї роботи. У разі виявлення недоліків при проведенні вказаної слідчої дії організувати її повторне проведення.

3. Здійснювати контроль за своєчасним і в установлені КПК строки розглядом слідчими заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, внесенням відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та повідомленням прокурора про початок досудового розслідування.

4. При надходженні до слідчого підрозділу матеріалів, зібраних оперативними підрозділами, перевіряти наявність зафіксованих фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК.

5. При внесенні слідчими відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань контролювати правильність попередньої правової кваліфікації вчинених протиправних дій, а також об'єктивність та своєчасність внесення слідчими відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань про рух кримінальних проваджень.

6. Забезпечувати постійний контроль за досудовим розслідуванням кожного кримінального провадження, належним плануванням роботи в кримінальних провадженнях, дотриманням слідчими процесуальних

строків.

7. Своєчасно вирішувати питання про створення слідчих груп для розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень.

8. У разі виявлення при досудовому розслідуванні факту вчинення кримінального правопорушення організованою групою негайно надіслати кримінальне провадження першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС – начальнику слідчого управління (відділу) для вирішення в установленому порядку питання щодо подальшого досудового розслідування цього кримінального правопорушення слідчим управлінням (відділом) ГУМВС, УМВС.

9. Здійснювати належний розгляд заяв і скарг громадян, готувати за ними мотивовані висновки, проводити співбесіди із заявниками, уживати заходів щодо об'єктивного досудового розслідування кримінальних проваджень, інформувати заявників про результати перевірки їх звернень у встановленому чинним законодавством порядку.

10. Вести облік кримінальних проваджень, закритих за відсутності події кримінального правопорушення, відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; забезпечувати контроль за направленням слідчими копій постанов про закриття кримінального провадження заявнику, потерпілому, прокурору. Особисто вивчати такі провадження з метою встановлення обґрунтованості та законності прийняття слідчим рішень про їх закриття.

11. Інформувати слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС про факти внесення слідчими до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, за якими згідно з вимогами нормативно-правових актів МВС України установлюється контроль, а також про подальший рух кримінальних проваджень про такі кримінальні правопорушення.

12. Направляти до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС повідомлення за фактами порушення слідчими вимог кримінального процесуального законодавства.

13. Здійснювати контроль за своєчасним унесенням слідчими до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про зупинення досудового розслідування, вести обліки таких кримінальних проваджень та вивчати підстави прийняття в них рішень.

14. Забезпечувати дотримання спеціалізації слідчих при розслідуванні кримінальних правопорушень, скоєних проти життя та здоров'я особи; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод; скоєних неповнолітніми або за їх участю.

15. Уживати організаційних і практичних заходів щодо прийняття

слідчими в кримінальних провадженнях з продовженими процесуальними строками рішень про закінчення досудових розслідувань у визначені КПК строки.

За необхідності готувати і доповідати першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС – начальнику слідчого управління (відділу) матеріали для продовження досудового розслідування на строк понад 3 місяці і тримання під вартою – понад 2 місяці.

16. Організовувати ведення кожним слідчим контрольо-наглядних справ за кримінальними провадженнями, які перебувають у їх провадженні.

17. Щомісяця особисто в день звірення з підрозділом інформаційно-аналітичного забезпечення перевіряти достовірність відомостей про рух кримінальних проваджень. Уживати організаційних і профілактичних заходів щодо усунення недоліків в обліково-статистичній роботі. Доповідати про результати роботи слідчого підрозділу першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС – начальнику слідчого управління (відділу).

18. З метою забезпечення ефективного контролю за ходом досудового розслідування кримінальних правопорушень, надання методичної та практичної допомоги слідчим розподіляти функціональні обов'язки серед своїх заступників. Не рідше одного разу на місяць заслуховувати їх звіти про проведену роботу та вжиті заходи щодо вдосконалення досудового розслідування.

19. Вносити першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС – начальнику слідчого управління (відділу) у встановленому порядку пропозиції про заохочення слідчих або притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

20. Забезпечувати дотримання слідчими дисципліни і законності. Уживати заходів щодо недопущення надзвичайних подій серед особового складу.

21. Забезпечувати усунення недоліків, зазначених у поданнях прокурора, ухвалах слідчого судді, суду.

22. Щороку проводити інвентаризацію кримінальних проваджень, забезпечувати об'єктивність інформації про їх рух, а також належне зберігання тощо.

Отже, неодмінною умовою успішного виконання перелічених обов'язків є грамотне професійне планування керівництвом органу досудового розслідування слідчих (розшукових) дій та досудових розслідувань у цілому.

3.2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами національної поліції під час проведення слідчих (розшукових) дій

Організація взаємодії під час проведення слідчих (розшукових) дій витікає з регламентації відповідної діяльності у законодавстві. Як відомо, згідно зі ст.40 КПК України слідчий уповноважений починати досудове розслідування за наявності відповідних підстав; проводити слідчі (розшукові) дії; доручати їх проведення оперативним підрозділам тощо. Таким чином, передусім від слідчого залежить якість проведення слідчих (розшукових) дій належної якості в розумні строки та досудового розслідування в цілому.

Розглянемо організацію взаємодії в аспекті повноваження приймати рішення про проведення слідчої (розшукової) дії.

Адже слідчий уповноважений приймати рішення про проведення лише частини слідчих (розшукових) дій, а саме: допиту (ст.ст.224, 225 КПК), пред'явлення для впізнання (ст.ст.228-231 КПК), огляду (ст.237, 238 КПК), слідчого експерименту (ст.240 КПК), експертизи (ст.242 КПК).

Слід пам'ятати, що прийняття рішень про проведення ексгумації трупа (ст.239 КПК), освідування особи (ст.241 КПК), відбирання біологічних зразків у особи (ч.3 ст.245 КПК) належить до виключної компетенції прокурора.

Слідчий тільки за погодженням з прокурором звертається до слідчого судді з клопотанням про проникнення (ст.233 КПК) чи огляд (ч.2 ст.237 КПК) житла чи іншого володіння особи, проведення обшуку (ст.234 КПК), відібрання зразків з речей і документів (ч.2 ст.245 КПК), відбирання біологічних зразків примусово (ч.3 ст.245 КПК).

Таким чином можемо звиснувати, що, залежно від їх виду, рішення про проведення слідчих (розшукових) дій приймаються різними суб'єктами за різними правовими процедурами, втім участі інших підрозділів Національної поліції в цьому не потребується.

В аспекті взаємодії слідчих та оперативних працівників при виконанні доручень щодо проведення слідчих (розшукових) дій уявляється необхідним звернути увагу на наступному. В КПК України передбачено лише один вид взаємодії слідчого і оперативного працівника, і цим видом є виконання доручень. Норми КПК України не надають слідчому повноваження давати вказівки оперативному підрозділу, надання вказівок є винятковим правом прокурора та суду. Обов'язок оперативних

підрозділів виконувати доручення слідчого витікає з ч.3 ст.41 КПК України, ст.7 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність».

Зміст доручення складається безпосередньо слідчим. У дорученні зазначається саме те, що повинен встановити в інтересах кримінального провадження оперативний підрозділ. Наприклад, використовуються кліше «з метою встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення», «з метою встановлення фактичних обставин вчинення кримінального правопорушення». Можна використовувати й більш конкретні кліше: «з метою з'ясування, з ким контактував підозрюваний протягом певного періоду часу», «з метою розшуку матеріальних цінностей, що належать підозрюваному» тощо. У дорученні також зазначається, які саме слідчі дії доручається провести оперативному підрозділу, наприклад, «допитати в якості свідка гр-на Іванова І.І., який проживає за адресою...». Обов'язковим реквізитом доручення є зазначення строку, протягом якого доручення має бути виконаним. Закон не встановлює стандартних строків виконання доручень. За таких умов слід керуватися положеннями ст.28 КПК України про розумність строків і зазначати в дорученні конкретний строк його виконання, який би відповідав критерію розумності. Не виключається звернення слідчого до керівництва оперативного підрозділу за рекомендацією стосовно визначення строку виконання конкретного доручення. Разом із цим слід пам'ятати, що рішення про встановлення строку виконання доручення належить до виняткової компетенції слідчого без обов'язкового узгодження строків виконання доручень з будь-якими посадовими особами.

В деяких випадках тактично правильним є проведення слідчих (розшукових) дій слідчим із залученням оперативних працівників. Слід пам'ятати, що відповідно до ст.104 КПК України у протоколі обов'язково зазначаються всі особи, які присутні під час проведення слідчої (розшукової) дії. Залучати оперативних працівників до проведення слідчих (розшукових) дій доцільно в ситуаціях:

1) глибокої обізнаності оперативного працівника про обставини вчинення кримінального правопорушення;

2) дозованого використання слідчим негласних оперативно-розшукових відомостей, які в цілому не підлягають розголошенню на даному етапі;

3) коли оперативним шляхом встановлено конкретні наміри підозрюваних протидіяти слідству і участь оперативного працівника сприятиме їх нейтралізації;

4) використання орієнтуючої інформації для слідчого, отриманої оперативним шляхом, для організації і тактики слідчих (розшукових)

дій.

При виборі тактики проведення відповідних слідчих (розшукових) дій слідчий і оперативний працівник повинні ретельно готуватися, передбачаючи дотримання процесуальних вимог, які гарантують забезпечення законності, обговорювати послідовність дій, черговість запитань, реакцію допитуваного, захисника та інші обставини. Якщо при підготовці допустимі різні пропозиції, дискусії про варіанти тактики поведінки, обговорення сценарію майбутньої дії, то після початку слідчої дії весь її хід і процесуальний розвиток визначає слідчий.

Деякі вчені (М.П. Климчук, А.А. Дружук) вважають, що оперативним працівникам може бути доручено звертатися з клопотаннями до прокурорів і слідчих суддів для прийняття відповідних рішень з мотивів економії часу слідчого. Така думка уявляється дискусійною і в цілому не підтримується.

Під час проведення слідчих (розшукових) дій може виникати потреба в залученні різного роду спеціалістів. При цьому слід враховувати як ст.71 КПК України (широке розуміння поняття «спеціаліст») так і вимоги Положення про екзаменаційні комісії та порядок надання працівникам органів внутрішніх справ та їх позбавлення права участі як спеціалістів у проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, затвердженого наказом МВС №925 від 15.12.2011 (вузьке розуміння поняття «спеціаліст»). Зокрема, працівникам ОВС, яким надано право участі як спеціалістів у проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів (кваліфікація спеціаліста-криміналіста), видається Свідоцтво про надання права участі як спеціалістів у проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів (кваліфікації спеціаліста-криміналіста). Свідоцтво є дійсним лише для працівників ОВС. При звільненні з ОВС право участі як спеціалістів у проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів (кваліфікація спеціаліста-криміналіста) вважається втраченим, а Свідоцтво – недійсним.

Працівник ОВС позбавляється права брати участь як спеціаліст при проведенні слідчих дій у разі:

- 1) визнання працівника таким, що не відповідає займаній посаді;
- 2) учинення працівником ОВС дисциплінарного проступку;
- 3) допущення працівником ОВС порушення встановленого законодавством порядку застосування спеціальних знань при проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, яке призвело або могло призвести до втрати криміналістично значущої слідчої інформації або інших наслідків, які негативно вплинули на результати розслідування злочинів.

У разі позбавлення працівника ОВС права участі як спеціаліста у проведенні слідчих дій і оперативно-розшукових заходів (кваліфікації спеціаліста-криміналіста) його Свідоцтво підлягає вилученню.

Практикою застосування кримінального процесуального закону не виключається залучення до проведення слідчих (розшукових) дій спеціалістів (не криміналістів), які не мають відповідних Свідоцтв. У цьому разі слідчий повинен іншим чином документально пересвідчитися в наявності відповідної кваліфікації певної особи і долучити до матеріалів кримінального провадження копії документів (дипломів, атестатів тощо), якими підтверджується відповідний фаховий рівень залученої особи.

Права і обов'язки спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій регламентуються у ст.71 КПК України.

За КПК України участь спеціаліста в проведенні слідчих (розшукових) дій регламентується при проведенні допиту (ч.3 ст.224 КПК), пред'явлення особи для впізнання (ч.8 ст.228 КПК), обшуку (ч.1 ст.236 КПК), огляду місця події (ч.3 ст.237 КПК), слідчого експерименту (ч.2 ст.240 КПК), судово-медичного освідування (ч.2 ст.241 КПК), отримання зразків для експертизи (ч.1 ст.245 КПК). Спеціаліста обов'язково залучають у випадках: допиту малолітньої або неповнолітньої особи (ч.1 ст.226 КПК), проведення слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи (ч.1 ст.227 КПК), огляду трупа (ч.1 ст.238 КПК), огляду трупа, що пов'язано з ексгумацією (ч.2 ст.239 КПК).

З організацією взаємодії при проведенні деяких слідчих (розшукових) дій пов'язані окремі неузгодженості в регламентації процесуального статусу спеціаліста. Приміром, у ч.4 ст.226 КПК України закріплено право спеціаліста ставити питання (будь-якого виду) при допиті малолітньої або неповнолітньої особи, а ст.227 КПК регламентує право спеціаліста (педагога, психолога, лікаря) ставити уточнюючі запитання малолітній або неповнолітній особі.

Участь спеціаліста при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій регламентується також і відомчими наказами МВС України. Приміром, наказ МВС від 03 листопада 2015 року №1339 «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події».

Зазначеною Інструкцією регламентується порядок залучення інспекторів-криміналістів та спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС для участі в проведенні огляду місця події (далі – ОМП).

Інспектори-криміналісти у своїй діяльності безпосередньо підпорядковуються та підзвітні начальникові органу досудового розслідування.

Інспектори-криміналісти зобов'язані виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного органу досудового розслідування, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку.

Інспектори-криміналісти залучаються для участі у складі слідчо-оперативної групи для проведення ОМП за рішенням керівника слідчого підрозділу.

Інспектори-криміналісти, які залучені до участі у проведенні ОМП, повинні мати при собі комплект необхідних технічних засобів, призначених для фіксації обстановки на місці події, виявлення, фіксації, вилучення та упакування слідової та іншої криміналістично значущої інформації.

Режим роботи інспекторів-криміналістів визначається керівництвом слідчого підрозділу відповідно до вимог чинного законодавства.

Спеціалізована пересувна лабораторія Експертної служби МВС може залучатися до участі у проведенні ОМП у кримінальному провадженні за письмовим (як виняток за усним з подальшим оформленням у письмовій формі) клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки, у разі виникнення об'єктивних обставин, пов'язаних зі вчиненням:

вбивства або умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого із застосуванням вогнепальної зброї;

розбійного нападу із застосуванням вогнепальної зброї з постраждалими особами;

згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, малолітньої чи малолітнього або таке, що спричинило особливо тяжкі наслідки;

дорожньо-транспортної пригоди, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;

пожежі, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;

вибуху, загрози вибуху або виявлення саморобних вибухових пристроїв.

За фактами вчинення інших злочинів (кримінальних правопорушень) спеціалізована пересувна лабораторія залучається за письмовим клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки, згідно з пунктом 2 цього розділу.

Рішення про доцільність залучення спеціалізованої пересувної ла-

бораторії для участі в проведенні ОМП приймається керівництвом відповідного підрозділу Експертної служби МВС спільно з керівництвом органів досудового розслідування, виходячи з категорії вчиненого злочину, об'єктивних обставин та необхідності застосування відповідних спеціальних знань.

Як зазначається в Інструкції, при проведенні ОМП слід дотримуватися таких вимог:

1) перед виїздом для участі в ОМП спеціалісти, у тому числі спеціалізованої пересувної лабораторії, повинні отримати інформацію про подію, інші відомі обставини та підготувати необхідне технічне обладнання, пристрої та прилади;

2) відомості про спеціалістів, які беруть участь у проведенні ОМП, про результати ОМП, а також інформація про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, вносяться до протоколу ОМП;

3) носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії, додаються до протоколу ОМП;

4) при виготовленні оригіналу документа в електронній формі (його відображення) після завершення ОМП спеціалістом за дорученням слідчого у довільній формі складається письмове пояснення, у якому зазначаються дата проведення процесуальної дії, дата виготовлення документа (відображення), номер та/або параметри технічних носіїв інформації, а також прізвище особи, яка виготовила копію запису. Письмове пояснення та відображення запису процесуальної дії приєднуються як додатки до протоколу ОМП;

5) за результатами проведення ОМП залучені спеціалісти консультують слідчого з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок щодо порядку та особливостей пакування слідів та об'єктів-слідоносіїв, можливості дослідження виявлених слідів, об'єктів, речей, документів, доцільності вирішення тих чи інших питань, а також потреби залучення для цього інших спеціалістів;

6) керівництво слідчих підрозділів забезпечує контроль за якістю роботи підлеглих та спеціалістів під час проведення ОМП і вживає заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ними техніко-криміналістичних засобів.

Приділимо увагу детальніше на регламентацію в Інструкції взаємодії між слідчим і спеціалістом при проведенні огляду:

1) відповідно доч.3 ст.237 КПК України слідчий для участі в ОМП може запросити спеціалістів;

2) прибувши для участі в огляді, спеціалісти отримують від слідчого необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників ОМП, здійснені до їх прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконують доручення слідчого, які стосуються використання його спеціальних знань;

3) на початку огляду слідчий спільно зі спеціалістами визначають межі та порядок проведення огляду, після чого спеціаліст здійснює фотографування та відеозйомку місця події;

4) після отримання доручення слідчого на проведення динамічної стадії ОМП та завдання на виявлення слідової інформації спеціалісти визначають алгоритм пошуку доказів (слідів, речей, документів) і методи їх виявлення, після чого узгоджують свої дії із слідчим та за його погодженням приступають до проведення ОМП;

5) дії спеціалістів, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень;

6) перед переміщенням об'єкта (з метою огляду та виявлення слідової інформації) спеціалістом здійснюється його вузлова фотозйомка;

7) під час проведення пошуку та виявлення слідів спеціалісти застосовують наявні технічні засоби та використовують насамперед неруйнівні методи їх виявлення, а в разі недосягнення позитивного результату – руйнівні методи виявлення слідової інформації;

8) перед використанням руйнівних методів пошуку слідів спеціалісти повинні отримати від слідчого згоду на їх застосування та визначитися з пріоритетом слідової інформації, яка підлягає виявленню, з метою подальшого проведення експертних досліджень у лабораторних умовах;

9) про вжиті заходи та факти виявлення слідової інформації спеціалісти інформують слідчого. Під час огляду здійснюються фотографування та вилучення виявлених об'єктів, фіксуються методи їх виявлення із зазначенням про це у протоколі ОМП;

10) під час фіксації виявленої слідової інформації в протоколі спеціалісти надають допомогу слідчому в описі специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, спосіб виявлення);

11) за можливості сліди вилучаються разом з об'єктами-слідоносцями. У разі неможливості вилучення слідової інформації з об'єктом-слідоносцем спеціалістом здійснюється їх фотографування за правилами масштабної фотозйомки та виготовлення копій (відбитків та зліпків) цих слідів. Уся слідова інформація, об'єкти-слідоносці та інші

предмети упаковуються за допомогою спеціаліста згідно з установленними вимогами та передаються слідчому, який здійснює огляд;

12) спеціаліст відповідає за якість та повноту виконання отриманих від слідчого або керівника органу досудового розслідування доручень під час проведення ОМП.

Питання до самоконтролю:

1. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час планування слідчих (розшукових) дій.

2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час проведення слідчих (розшукових) дій.

3. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції на рівні слідчих управлінь.

Розділ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

4.1. Організація взаємодії органів досудового розслідування національної поліції з оперативними підрозділами під час планування негласних слідчих (розшукових) дій

Відповідно до ч.1 ст. 246 КПК України **негласні слідчі (розшукові) дії** – це різновид слідчих (розшукових) дій, *відомості* про *факт* та *методи* проведення яких *не підлягають розголошенню*, за винятком випадків, передбачених КПК.

Враховуючи специфіку негласних слідчих (розшукових) дій, їх проведення потребує ретельної підготовки. Така специфіка проявляється у тому, що (1) про факт проведення негласної слідчої (розшукової) дії не повідомляється особа, у відношенні якої вона проводиться; (2) проведення НСРД у відношенні особи означає обмеження її прав щодо оскарження НСРД відразу ж після проведення, заявляти клопотання про повторне її проведення, заявляти відводи і таке інше; (3) повідомлення осіб, щодо яких проводилася НСРД може бути здійснено лише згідно ст. 253 КПК України; (4) методи (тобто систематизована сукупність дій, які потрібно здійснити для проведення негласної слідчої (розшукової) дії) проведення негласної слідчої (розшукової) дії не підлягають розголошенню.

Для успішного проведення НСРД слідчий повинен чітко визначити, які саме фактичні дані він зможе віднайти за допомогою НСРД, а також визначитись які засоби, передбачені законодавством, йому необхідно застосувати у конкретному випадку проведення НСРД.

Належне та результативне проведення НСРД неможливе без попереднього планування їх проведення. Це пояснюється тим, що для проведення більшості НСРД необхідно використовувати спеціальні засоби, та (або) навички та вміння службових осіб оперативних підрозділів щодо задіяння спеціальних засобів, або ж виконання ними певних оперативних дій.

З аналізу нормативно-правових актів, якими врегульовано порядок

взаємодії слідчого з оперативними підрозділами, можливо говорити, що під час здійснення досудового розслідування така взаємодія здійснюється у двох формах:

1. надання слідчим доручення оперативному підрозділу про проведення процесуальних дій;

2. Утворення слідчо-оперативних груп для досудового розслідування кримінальних правопорушень (утворюються відповідним наказом начальника територіального органу).

Вищезазначені дві форми взаємодії стосуються і проведення НСРД. Що ж стосується взаємодії під час планування проведення НСРД то з урахуванням аналізу наукової літератури та відомчих підзаконних актів можливо говорити, що така діяльність проходить два етапи:

1. взаємодія щодо встановлення фактичних даних за яких НСРД можливо та доцільно проводити (подавати до слідчого судді відповідне клопотання):

- встановлення підстав щодо необхідності проведення конкретної НСРД. Проведення НСРД є можливим лише за наявності фактичних даних, у яких чітко встановлені підстави її проведення. Розглядувана форма взаємодії між слідчим та оперативними підрозділами може проявлятися у проведенні процесуальних дій (у тому числі і СРД) щодо встановлення всіх обставин, за яких можливо встановити підстави для проведення НСРД. Під час такої взаємодії по плануванню проведення НСРД встановлюється інформація щодо тактики проведення НСРД, а саме встановлення місця де необхідно проводити НСРД, встановлення інформації щодо необхідності застосування тих чи інших засобів проведення НСРД, застосування тих чи інших оперативно-розшукових дій та інше.

2. планування проведення НСРД після винесення слідчим суддею ухвали, яка дозволяє її проведення.

- на етапі підготовки до проведення НСРД ця форма взаємодії може виражатися: (1) у консультації слідчого з окремими працівниками оперативних підрозділів (членами СОГ) щодо тактики застосування спеціальних засобів; (2) тактики поведінки під час проведення НСРД окремих оперативних працівників – майбутніх можливих учасників цієї НСРД (наприклад спостереження за особою); (3) обговорення специфічності місця проведення НСРД, або певних особливостей особи (її посада, певні навички, поведінку, звички і таке інше) стосовно якої буде проводитися НСРД.

Взаємодія під час планування НСРД може мати прояв і у непроце-

суальній формі, тобто усному спілкуванні, колективному плануванні і погодженні індивідуальних планів, що додає результатам взаємодії продуктивності й об'єктивності одержуваної інформації.

Кожна НСРД має специфічну мету та набір процесуальних засобів для її проведення. Враховуючи це неможливо охарактеризувати у загальних правилах порядок взаємодії слідчого та оперативних підрозділів під час планування проведення всіх передбачених КПК НСРД. А тому необхідно розглянути таку взаємодію на прикладі планування окремих НСРД.

1. ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ (ст. 263 КПК) — полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку (знаки, сигнали, письмовий текст, зображення, звуки, повідомлення будь-якого виду).

Вказана слідча дія проводиться *лише шляхом* застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування.

Проведення зазначеної НСРД можливе лише з використанням спеціального технічного обладнання. А тому під час її планування слідчий повинен у взаємодії з відповідними працівниками оперативних підрозділів визначитися які саме засоби необхідно застосовувати під час її проведення.

Зазначена НСРД поділяється на два види:

- контроль за телефонними розмовами;
- зняття інформації з каналів зв'язку.

Враховуючи таку специфіку, слідчий повинен чітко узгодити з оперативними підрозділами, які будуть здійснювати цю НСРД яку саме інформацію необхідно моніторити, та як саме з нею діяти. А саме, щодо контролю за телефонними розмовами можуть здійснюватися такі дії:

- спостереження,
- відбір та фіксація
- телефонних розмов; іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється.

2. ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ (ст. 264 КПК) — полягає в одержанні інформації, у тому числі із застосуванням технічного обладнання, яка міститься в елект-

ронно-обчислювальних машинах (комп'ютер), автоматичних системах, комп'ютерній мережі.

Вказана слідча дія проводиться *шляхом* застосуванням відповідних технічних засобів відбору та фіксації змісту інформації в електронних інформаційних систем або їх частин. Під час планування зазначеної НСРД слідчий повинен узгодити з оперативними підрозділами наступні питання:

- точне визначення звідки буде проводитися зняття інформації, а саме чи з електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), або з автоматичних систем, або з комп'ютерної мережі;

- чітко визначення яку саме інформацію необхідно знімати з електронних інформаційних систем;

- порядок та терміни надання до слідчого інформації, що була знята з електронних інформаційних систем.

Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час планування проведення НСРД також проявляється у тому, що чітко визначається посадова особа, яка буде здійснювати відповідні процесуальні дії, оскільки відповідно до ч. 6 ст.246 КПК цю НСРД вправі здійснювати:

- 1) слідчий, який здійснює досудове розслідування злочинів;
- 2) уповноважені оперативні підрозділи — за дорученням слідчого;
- 3) інші особи — за рішенням слідчого чи прокурора, окрім адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (конфіденційне співробітництво).

3. ОБСТЕЖЕННЯ ПУБЛІЧНО НЕДОСТУПНИХ МІСЦЬ, ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ (ст. 267 КПК) — це негласна слідча (розшукова) дія, що полягає у таємному проникненні до публічно недоступного місця, житла чи іншого володіння особи, **з метою:**

1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування;

2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;

3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину;

4) виявлення осіб, які розшукуються;

5) встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи.

Вказана слідча дія проводиться *шляхом* застосуванням відповідних технічних засобів, які надають можливість таємно проникнути до пуб-

лічно недоступного місця, житла чи іншого володіння особи.

Проведення зазначеної НСРД можливе лише з використанням спеціального обладнання, або з обов'язковим залученням оперативних співробітників, що мають необхідний досвід роботи для проведення зазначеної НСРД.

Плануючи проведення зазначеної НСРД, слідчий у взаємодії з оперативними підрозділами повинен узгодити наступні питання:

- які саме технічні засоби (аудіо, відео контролю) необхідно встановити у приміщенні (житлі), щоб можливо було отримати інформацію, яка необхідна для розслідування;

- чітко визначення яку саме інформацію необхідно встановити під час проведення цієї НСРД (не розпорошуватися на непотрібній інформації, що також буде доступна);

- обговорення питання щодо фіксування слідів злочину (фіксування яких саме слідів необхідно здійснювати, виходячи з мети проведення цієї НСРД);

- обговорення порядку проведення огляду (чітко визначення, що саме обов'язково необхідно зафіксувати під час здійснення огляду, а саме, можливо якихось документів, предметів, можливо фіксації обстановки у житлі, необхідність застосування технічних заходів під час проведення огляду та інше);

- чітко визначення які документи чи речі необхідно виявити під час проведення НСРД, а саме необхідно мати інформацію про назву таких документів, приблизний їх зміст, або ж прикмети предметів, можливо сліди злочину на певних предметах та інше.

Взаємодія слідчого з ОП під час планування проведення зазначеної НСРД також повинна появлятися у чіткому визначенні посадової особи, яка буде здійснювати відповідні процесуальні дії, оскільки відповідно до ч. 6 ст.246 КПК цю НСРД вправі здійснювати:

- 1) слідчий, який здійснює досудове розслідування злочинів;
- 2) уповноважені оперативні підрозділи — за дорученням слідчого;
- 3) інші особи — за рішенням слідчого чи прокурора, окрім адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (конфіденційне співробітництво).

4. УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ (ст. 268 КПК) — полягає в застосуванні технічного обладнання для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу, систем зв'язку та інших ра-

діовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

Проведення зазначеної НСРД можливо лише шляхом застосування спеціального обладнання. Враховуючи це під час планування цієї НСРД взаємодія слідчого з ОП буде проявлятися у наступному:

- за участю оперативних підрозділів встановлення ідентифікаційних технічних особливостей радіоелектронного засобу;

- визначення часу проведення зазначеної НСРД якого буде достатньо для отримання обставин, які мають значення для кримінального провадження.

5. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, В ПУБЛІЧНО ДОСТУПНИХ МІСЦЯХ, (ст. 269 КПК) — полягає у візуальному спостереженні за особою слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування в певному, публічно доступному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

Подібною до вищезгаданої НСРД є **СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ У ПУБЛІЧНО ДОСТУПНИХ МІСЦЯХ (ст. 269 КПК)** – полягає у візуальному спостереженні за певною річчю або певним місцем слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її переміщення, контактів з нею певних осіб, подій у певному місці для перевірки відомостей під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

Вказана НСРД як правило здійснюється співробітником відповідного оперативного підрозділу, але КПК дозволяє проводити цю НСРД і слідчому самостійно.

Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час підготовки цієї НСРД проявляється у встановленні таких питань:

1) визначення відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях. Обговорення порядку виявлення і фіксації слідів вчинення злочину, речей і документів, що мають значення для провадження;

2) обговорення порядку фіксації особи, її поведінки або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;

3) обговорення відомостей, які необхідно буде перевірити стосовно особи, її поведінки або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи

місця у публічно доступних місцях. З'ясування необхідності виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину.

6. АУДІО-, ВІДЕОКОНТРОЛЬ ОСОБИ (ст. 260 КПК) — полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо.

Проводитися зазначена НСРД може самостійно, або паралельно з НСРД «Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи».

Плануючи проведення зазначеної НСРД, слідчий у взаємодії з оперативними підрозділами повинен узгодити наступні питання:

- яка саме інформація потрібна для доказування у кримінальному провадженні (розмови особи на певну тему, або стосовно конкретних дій, подій; фіксування певних рухів, можливо пов'язаних з певними звичками особи, або володіння нею певними навиками; фіксування дій особи, тобто поведінки у певних місцях, спілкування з іншими особами, інше);

- якими технічними засобами необхідно фіксувати поведінку людини (аудіо запис, відеозапис, фото);

- обговорити тактичні моменти проведення цієї НСРД, а саме чи то цей контроль буде здійснюватися певним працівником оперативного підрозділу (зовнішнє спостереження), чи можливо спеціальні технічні засоби (наприклад прихована відеокамера) будуть вмонтовані у певному приміщенні.

Подібні дії у взаємодії з оперативними підрозділами здійснюються при плануванні НСРД **АУДІО-, ВІДЕОКОНТРОЛЬ МІСЦЯ** (ст. 270 КПК), полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб.

Особливістю проведення зазначеної НСРД є те, що за допомогою неї фіксують певне публічно поступне місце, у якому можуть знаходитися різні люди (наприклад кафе, кінотеатр). Враховуючи це, під час планування зазначеної НСРД, слідчому у взаємодії з оперативними підрозділами необхідно врахувати:

- структуру місця, де буде проводитися НСРД, а тому застосовувати технічне обладнання таким чином, щоб не було «сліпих зон», якщо наприклад приміщення кафе розподіляється на декілька кімнат;

- чітке визначення, яку саме інформацію необхідно фіксувати, яка

буде використовуватися як доказ.

7. НЕГЛАСНЕ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (ст. 267 КПК) — полягає в діях слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів тощо, у тому числі в публічно недоступних місцях.

Під час планування зазначеної НСРД взаємодія слідчого з ОП проявляється у розв'язанні таких питань:

- визначення особи, яка буде проводити цю НСРД (слідчий, чи працівник оперативного підрозділу за його дорученням);

- обговорення порядку негласного отримання зразків (тактики дій), а саме коли та у якому місці будуть найсприятливіші умови для здійснення цієї НСРД;

- з урахуванням особливостей зразків матеріалів (сировини, виробів) які заплановано негласно отримати, визначитись щодо залучення під час проведення НСРД необхідних засобів для їх негласного отримання, забезпечення їх збереження, щоб у подальшому була можливість проведення експертизи чи інших процесуальних дій;

8. ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ (ст. 272 КПК) — полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Враховуючи специфіку зазначеної НСРД, вона може здійснюватися лише за умови участі особи у діях організованої групи чи злочинної організації. А тому під час планування зазначеної НСРД слідчий та відповідні особи оперативних підрозділів повинні спланувати діяльність особи, яка буде залучена до ОГ чи ЗО. Повинні бути чітко визначені межі діяльності такої особи, а також порядок залучення такої особи до ОГ чи ЗО, а також шляхи виведення такої особи з ОГ чи ЗО.

Взаємодія слідчого з ОП під час планування зазначеної НСРД проявлятиметься також у наступних діях:

1) обговорення необхідності виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів. Якщо виготовлення таких речей і документи потрібно, повинна бути обговорена легенда.

2) за необхідності розглядається необхідність створення та викори-

стання спеціально утворених підприємств, установ, організацій.

9. НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА КОРЕСПОНДЕНЦІЮ (ст. 261 КПК) — полягає в забороні установам зв'язку та фінансовим установам вручення кореспонденції адресату без відповідної вказівки слідчого, прокурора.

ОГЛЯД І ВИЙМКА КОРЕСПОНДЕНЦІЇ (ст. 262 КПК) – полягає в негласному відкритті й огляді затриманої кореспонденції, на яку накладено арешт, її виїмки або знятті копії чи отриманні зразків, нанесенні на виявлені речі і документи спеціальних позначок, обладнанні їх технічними засобами контролю, заміні речей і речовин, що становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу, на їх безпечні аналоги.

Зазначені НСРД взаємопов'язані, оскільки огляд і виїмка кореспонденції здійснюється тоді, коли на неї накладено арешт. З погляду на це, ці НСРД доречно розглядати разом.

Взаємодія слідчого з ОП під час планування зазначеної НСРД проявляється у наступному:

- встановлення у якій установі зв'язку (фінансовій установі) необхідно здійснювати зазначені НСРД. Тобто необхідно встановити, куди саме (адреса) особа буде направляти кореспонденцію, і в залежності від цього визначити установу зв'язку, де цю НСРД доречно проводити;

- враховуючи докази, здобуті під час розслідування визначити, яку саме інформація можливо встановити за допомогою цієї НСРД, тобто особа яка буде проводити НСРД повинна чітко знати що їй необхідно знайти, яку інформацію;

- Визначити тактику дій з кореспонденцією, яка буде затримана (зробити копію, отримати зразок, ознайомитися та відправити адресату, інше);

- розглянути питання про необхідність фіксації вказаної негласної слідчої (розшукової) дії технічними засобами;

- обговорити необхідність спеціального виготовлення речей і документів.

4.2. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Організація взаємодії під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій витікає з регламентації відповідної діяльності у законодавстві. Відповідно до ст.40 КПК України слідчий уповноважений про-

водити негласні слідчі (розшукові) дії (далі НСРД) так і доручати їх проведення оперативним підрозділам тощо.

Відповідно до норм КПК України більшість НСРД можуть бути проведені лише за ухвалою слідчого судді. За постановою слідчого, яка погоджується з керівником органу досудового розслідування проводиться лише одна НСРД передбачена ст. 272 (виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації). За постановою прокурора проводиться НСРД передбачена ст. 271 (контроль за вчиненням злочину).

Проведення НСРД як правило здійснюється із залученням працівників оперативних підрозділів, оскільки їх проведення потребує навичок здійснення оперативно-розшукової діяльності. Враховуючи це, для якісного проведення НСРД, вони проводяться у взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів. Нормами КПК України передбачено лише один вид взаємодії слідчого і оперативного працівника, і цим видом є виконання доручень. Норми КПК України не надають слідчому повноваження давати вказівки оперативному підрозділу, надання вказівок є винятковим правом прокурора та суду. Обов'язок оперативних підрозділів виконувати доручення слідчого витікає з ч.3 ст.41 КПК України, ст.7 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність».

Для забезпечення належної взаємодії між слідчим та працівниками оперативних підрозділів може бути створена слідчо-оперативна група (далі – СОГ).

Утворення СОГ здійснюється за наказом начальника територіального органу внутрішніх справ, погодженого з начальником слідчого підрозділу. При цьому керівником СОГ є слідчий, який визначений начальником слідчого підрозділу здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення.

До складу СОГ, як правило, включаються співробітники, які брали участь в огляді місця події. У разі потреби залучаються дільничні інспектори міліції, на території обслуговування яких учинено кримінальне правопорушення, співробітники інших органів та підрозділів внутрішніх справ.

Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, що включені до складу слідчо-оперативної групи, без узгодження зі слідчим (керівником групи) або керівником органу досудового розслідування.

Проведення НСРД може здійснюватися у взаємодії як з членами СОГ, так й з іншими оперативними підрозділами, працівники яких не внесено до СОГ.

Слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам (п. 6 ст. 246 КПК України).

Слідчий, прокурор надсилає доручення керівнику органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення і у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК України).

Залежно від злочину, який розслідується, та статусу особи, щодо якої проводиться негласна слідча (розшукова) дія, інших чинників слідчий, за погодженням з керівником органу досудового розслідування відповідного рівня, може доручати проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівнику іншого правоохоронного органу, у тому числі того, *під юрисдикцією якого не знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення*, з обґрунтуванням такої необхідності.

У випадку, коли матеріали оперативно-розшукової діяльності були використані як *приводи та підстави для початку досудового розслідування*, доручення на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, як правило, надається оперативному підрозділу, який виявив злочин, але враховуються його повноваження.

До доручення слідчого, прокурора додається *ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії чи постанова слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії*.

Доручення складається у *двох примірниках на офіційному бланку* органу досудового розслідування чи прокуратури відповідного рівня.

Доручення повинно бути мотивованим, містити інформацію, яка необхідна для його виконання, чітко поставлене завдання, що підлягає вирішенню, строки його виконання, визначати конкретного прокурора, якому слід направляти матеріали в порядку, передбаченому ст. 252 Кримінального процесуального кодексу України. Оперативний підрозділ не має права передоручати виконання доручення іншим оперативним підрозділам.

У дорученні також може визначатись порядок взаємодії між слідчим, прокурором і уповноваженим оперативним підрозділом, а також терміни складання протоколів про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії або її проміжного етапу.

Керівник органу відповідно до відомчих нормативно-правових актів *визначає виконавця – оперативний підрозділ* (оперативні підрозділи).

Негласна слідча (розшукова) дія – *зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж* доручається **лише відповідним підрозділам** органів Національної поліції та Служби безпеки України.

Прокурор має право *заборонити проведення ще не розпочатої негласної слідчої (розшукової) дії*, оформивши своє рішення вмотивованою постановою (ст.ст. 110, 246, 249 КПК України).

Прокурор зобов'язаний *припинити подальше проведення* негласної слідчої (розшукової) дії, **якщо в цьому відпала необхідність, та з інших підстав**, викладених ним у постанові, що негайно надається керівнику органу, який проводить негласну слідчу (розшукову) дію за дорученням слідчого, прокурора, або слідчому, який проводить зазначені дії безпосередньо (ст.ст. 246, 249 КПК України).

Уповноважений оперативний підрозділ для виконання доручення слідчого, прокурора з урахуванням необхідності забезпечення умов для проведення негласних слідчих (розшукових) дій **залучає на підставі свого завдання відповідні оперативні та оперативно-технічні підрозділи**.

Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, уповноважений оперативний підрозділ, який виконує доручення слідчого, прокурора, *має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами*, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 275 КПК України). Використання такої інформації здійснюється за умови гарантування безпеки особі, яка надає таку інформацію.

Уповноважені оперативні підрозділи *не мають права виходити за межі доручень слідчого, прокурора* (ст. 41 КПК). Вони зобов'язані повідомляти їх про виявлення обставин, які мають значення для кримінального провадження або вимагають нових процесуальних рішень слідчого, прокурора.

Керівник органу, якому доручено виконання негласної слідчої (розшукової) дії, повинен негайно *повідомити прокурора та слідчого про неможливість виконання доручення, його затримку з обґрунтуванням причини і повідомленням про вжиття заходів до подолання перешкод у виконанні доручення*.

Контроль за дотриманням строків і повноти виконання доручення слідчого, прокурора здійснюється начальником уповноваженого оперативного підрозділу.

За результатами виконання доручення *оперативний співробітник (працівник) складає рапорт* із зазначенням результатів виконаного до-

ручення, залучених при цьому сил і засобів, а також їх результатів.

Начальник уповноваженого оперативного підрозділу приймає рішення шляхом *накладення резолюції на рапорті* стосовно **можливості направлення протоколу та додатків до нього прокурору** чи вжиття заходів до належного виконання доручення.

Протокол та додатки до нього *не пізніше 24 годин після складання надаються прокурору*, зазначеному в дорученні. Матеріали, що можуть розшифрувати конфіденційних осіб отримання інформації, не надаються.

ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Протокол про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії (або її етапів) *складається слідчим, якщо вона проводиться за його безпосередньої участі*, в інших випадках – *уповноваженим працівником оперативного підрозділу*, і повинен відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження.

Періодичність складання протоколів залежить від виду негласної слідчої (розшукової) дії, терміну її проведення (одномоментно чи упродовж часу), від доручення слідчого, прокурора, але в будь-якому випадку безпосередньо після отримання фактичних даних, які можуть використовуватись як докази для встановлення місця перебування особи, що розшукується, про кожний випадок огляду, виїмки, дослідження матеріалів про результати негласної слідчої дії тощо.

Кожний протокол про результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії з додатками *не пізніше 24 годин після його складання передається прокурору*, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

Якщо в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії виявлено ознаки кримінального правопорушення, *яке не розслідується в даному кримінальному провадженні*, слідчим або уповноваженим оперативним підрозділом невідкладно складається протокол, що не пізніше 24 годин з моменту виявлення ознак зазначеного кримінального правопорушення *надається прокурору*, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, за необхідності дає вказівку режимно-секретному органу (далі – РСО) ознайомити слідчого з протоколом та додатками про результати негласної слідчої (розшукової) дії.

Конкретний виконавець щодо складання протоколу про проведення негласної слідчої (розшукової) дії визначається керівником уповноваженого оперативного підрозділу, який проводив такі дії на підставі доручення слідчого, прокурора.

У разі залучення до проведення негласної слідчої (розшукової) дії декількох оперативних підрозділів складання протоколу покладається на підрозділ, визначений керівником органу як основний.

До протоколу долучаються додатки, якими можуть бути: спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів, письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної дії, стенограма, аудіо-, відеозаписи, фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу. Додатки до протоколу мають бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами осіб, які виконували негласну слідчу (розшукову) дію (ст. 105 КПК України).

Фіксація результатів негласної слідчої (розшукової) дії повинна здійснюватись таким чином, щоб завжди була можливість експертним шляхом встановити достовірність цих результатів.

Співробітниками (працівниками) оперативних підрозділів – виконавцями негласних слідчих (розшукових) дій – мають бути вжиті необхідні заходи щодо забезпечення збереження і цілісності одержаних матеріалів (захист від несанкціонованого втручання, деформації, розмагнічування, знебарвлення, стирання тощо) у період до передачі їх прокурору.

У разі здійснення заходів безпеки щодо співробітників оперативних підрозділів, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або залучались до їх проведення, відомості про цих осіб у протоколі зазначаються із забезпеченням конфіденційності в порядку, визначеному законодавством.

Прокурор або слідчий за його вказівкою досліджує отриману в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій інформацію. У разі необхідності залучається спеціаліст (ст.ст. 36, 266 КПК України). Спеціаліст, який бере участь у дослідженні матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії і, таким чином, отримує доступ до державної таємниці (ст. 27 Закону України "Про державну таємницю"), повинен мати допуск до державної таємниці відповідної форми.

Як спеціаліст може бути запрошений співробітник (працівник) органу, якому слідчим доручено проведення негласної слідчої (розшукової) дії, що володіє спеціальними знаннями та навиками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації слідчому,

прокурору в ході дослідження матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

При виявленні відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий негайно складає протокол, у якому відтворює відповідну частину інформації (ст. 266 КПК). У разі відсутності відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий також про це складає протокол.

Питання до самоконтролю:

1. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час планування негласних слідчих (розшукових) дій.
2. Організація взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції з оперативними підрозділами під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Завдання до практичного заняття:

1. Скласти, з запропонованої викладачем фабулі, доручення оперативним підрозділам на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Розділ 5

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

5.1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження. загальні правила їх застосування

Завдання кримінального судочинства визначені в ст. 2 КПК України, де вказано, що ними є “захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура”. Тобто інтереси суспільства щодо протидії злочинності, відновлення порушених злочином прав та понесення винними особами кримінальної відповідальності задовольняються за допомогою кримінального процесу.

Для забезпечення вказаних завдань законодавець покладає на суб'єктів кримінального провадження певні обов'язки та визначає їх права. При цьому держава розраховує на те, що суб'єкти кримінального провадження будуть активно брати участь у кримінальному судочинстві, сприяти досягненню його завдань, та добросовісно виконувати процесуальні обов'язки.

Втім, завдання кримінального судочинства не завжди співпадають з інтересами всіх сторін провадження, а тому суб'єкти провадження можуть перешкоджати досягненню визначених законом завдань шляхом невиконання процесуальних обов'язків чи зловживання наданими правами. А тому, для забезпечення досягнення завдань кримінального судочинства, кримінально-процесуальне законодавство передбачає можливість застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

В теорії кримінального процесу термін “заходи забезпечення кри-

мінального провадження” практично не використовується. Проте, аналіз законодавчо визначеного переліку цих заходів та мета їх застосування дозволяє стверджувати, що поняття “заходи забезпечення кримінального провадження” та “заходи кримінально-процесуального примусу” є тотожними. Адже ці заходи дають можливість виявляти, збирати та зберігати докази, попереджати можливу протиправну поведінку чи виключати можливість підозрюваного, обвинуваченого ухилитися від слідства та суду.

Заходи забезпечення кримінального провадження (заходи кримінально-процесуального примусу) – це передбачені кримінальним процесуальним законом процесуальні засоби державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими на те органами (посадовими особами), які здійснюють кримінальне провадження, у чітко визначеному законом порядку стосовно осіб, котрі залучаються до кримінально-процесуальної діяльності, для запобігання та припинення їхніх неправомірних дій, забезпечення виявлення та закріплення доказів з метою досягнення дієвості кримінального провадження.

Заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися до різних суб’єктів кримінально-процесуальної діяльності – підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, свідка, а також інших осіб залежно від обставин кримінального провадження та поведінки його суб’єктів. Законодавець в нормах, які визначають порядок застосування кожного заходу забезпечення кримінального провадження, визначає коло осіб, щодо яких вони можуть бути застосовані та порядок їх обрання, зміни чи скасування.

Відповідно до ст. 131 КПК *заходами забезпечення кримінального провадження є:*

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (ст. ст. 133–143 КПК);
- 2) накладення грошового стягнення (ст. ст. 144–147 КПК);
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ст. ст. 148–153 КПК);
- 4) відсторонення від посади (ст. ст. 154–158 КПК);
- 4-1) відсторонення судді від здійснення правосуддя;
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів (ст. ст. 159–166 КПК);
- 6) тимчасове вилучення майна (ст. ст. 167–169 КПК);
- 7) арешт майна (ст. ст. 170–175 КПК);
- 8) затримання особи (ст. ст. 188–192 КПК, ст. ст. 207–213);
- 9) запобіжні заходи (ст. ст. 177–187 КПК).

Стаття 132 КПК України визначає загальні положення, що є

обов'язковими при застосуванні всіх заходів забезпечення кримінального провадження. В нормах, які регулюють порядок застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження, ці положення можуть конкретизуватися залежно від особливостей того чи іншого заходу.

Так, за загальним правилом, юридичною підставою застосування заходів забезпечення кримінального провадження є ухвала слідчого судді або суду. Втім, у виняткових випадках, визначених у КПК, заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися і без ухвали слідчого судді, суду. Так, § 2 глави 18 передбачає можливість затримання особи без ухвали слідчого судді, суду; ст. 168 КПК дозволяє тимчасово вилучати майно під час здійснення затримання в порядку визначеному ст. ст. 207 та 208 КПК.

Відповідно до ч. 3 ст. 132 КПК *не допускається* застосування заходів забезпечення кримінального провадження, якщо слідчий, прокурор не доведе, що:

а) існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження (зокрема, ст. 299 КПК передбачає, що під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою);

б) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, прокурора;

в) може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням.

5.2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження

Розглянемо в чому конкретно полягає взаємодія органів досудового розслідування і інших підрозділів Національної поліції під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Відповідно до ч. 1 ст. 65 та ст. 133 КПК України, для залучення особи до участі в допиті як свідка її необхідно викликати для давання показань, тобто застосувати виклик – захід забезпечення кримінального провадження, передбачений ст. 133 КПК України.

Виклик слідчим прокурором, судовий виклик забезпечує своєчасне проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій, сприяє залученню до кримінального провадження особи, участь якої є обов'язковою, або за розсудом слідчого (прокурора, слідчого судді) є необхідною для їх проведення. Своєчасність та належність здійснення виклику залежить від ефективного планування досудового розслідування по конкретному кримінальному провадженню.

Працівники органу Національної поліції як працівники правоохоронного органу відповідно до ст. 135 КПК України, можуть вручити повістку про виклик, а складання саме цього документу покладається на органи досудового розслідування. Під час вручення повістки вищезазначені органи мають право витребувати розпису особи (або члена сім'ї та ін.) на повістці.

Взагалі належним підтвердженням вручення повістки вважається:

- наявність розпису особи (або члена сім'ї та ін.) на повістці або поштовому повідомленні;

- відеозапис вручення особі повістки;

- зворотний лист електронної пошти, направлений особою, яка викликається;

- будь-які інші дані, які підтверджують вказаний факт (наприклад, рапорт працівника Національної поліції, телефонний дзвінок із канцелярії Національної поліції, оформлений телефонограмою, підтвердження відправлення повістки факсом та ін.).

Статтею 138 КПК України передбачено перелік поважних причин неприбуття особи на виклик¹, який з тексту статті не є вичерпним і зобов'язує слідчого, прокурора та суд враховувати також інші причини/обставини, що об'єктивно унеможливають з'явлення особи на виклик.

У разі неприбуття без поважних причин або неповідомлення про причини свого неприбуття викликаної належним чином особи до неї у випадках, передбачених законом, доцільно застосувати грошове стягнення (ч. 1 ст. 139 КПК України) або привід (ч. 2 ст. 139 КПК України).

¹ Поважними причинами неприбуття особи на виклик є: затримання, тримання під вартою або відбування покарання; обмеження свободи пересування внаслідок дії закону або судового рішення; обставини непереборної сили (епідемії, військові події, стихійні лиха або інші подібні обставини); відсутність особи у місці проживання протягом тривалого часу внаслідок відрядження, подорожі тощо; тяжка хвороба або перебування в закладі охорони здоров'я у зв'язку з лікуванням або вагітністю за умови неможливості тимчасово залишити цей заклад; смерть близьких родичів, членів сім'ї чи інших близьких осіб або серйозна загроза їхньому життю; несвоєчасне одержання повістки про виклик; інші обставини, які об'єктивно унеможливають з'явлення особи на виклик.

Для застосування зазначених норм КПК України слід виходити з тих положень, що ч. 1 та ч. 2 вказаної статті містить дві самостійні кваліфікуючі ознаки поведінки особи, а саме «не з'явився без поважних причин» або «не повідомив про причини свого неприбуття». Однак застосування приводу або грошового стягнення як заходу забезпечення кримінального провадження, до чітко визначеної категорії осіб можливо вже за наявності однієї ознаки в поведінці особи.

Щодо приводу, то вказаний захід забезпечення кримінального провадження полягає у примусовому супроводі особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час.

На досудовому розслідуванні рішення про доцільність застосування приводу приймається ухвалою слідчого судді за клопотанням слідчого, прокурора або з його власної ініціативи (ч. 1 ст. 140 КПК України).

Привід є вимушеним заходом, який, з аналізу КПК України, дозволено застосовувати лише при одночасній наявності трьох обставин.

По-перше, в тих випадках, коли участь особи у процесуальній дії є обов'язковою або є достатні підстави вважати, що вона може дати показання, які мають значення для кримінального провадження.

По-друге, особа у встановлені законом строки була належним чином повідомлена про місце, дату та час проведення процесуальної дії, але без поважних причин не з'явилася або не повідомила про причини свого неприбуття.

По-третє, відсутня заборона застосовувати привід до такої категорії осіб на підставі ч. 3 ст. 140 КПК України.

Виконання ухвали слідчого судді про здійснення приводу доручається відповідному підрозділу Національної поліції або іншому підрозділу, перелік яких наведено у ч. 1 ст. 143 КПК України. У зв'язку з цим, слідчий суддя в резолютивній частині своєї ухвали зобов'язаний вказати назву територіального підрозділу Національної поліції, керівнику якого вона направляється для організації виконання.

У тих випадках, коли особа, яка підлягає приводу, відмовляється виконати законні вимоги представника Національної поліції щодо виконання ухвали про здійснення приводу, до неї можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, які дозволяють здійснити її супроводження до місця виклику (ч. 3 ст. 143 КПК України). Застосуванню заходів фізичного впливу повинно передувати попередження про намір їх застосування, а також вони не повинні перевищувати міри, необхідної для виконання ухвали про здійснення приводу, і мають зводитися до мінімального впливу на особу.

Згідно ч. 4 ст. 143 КПК України, у разі неможливості здійснення приводу особа, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, повертає її до суду з письмовим поясненням причин невиконання.

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом зазначений захід забезпечення кримінального провадження застосовується у разі наявності достатніх підстав вважати, що тимчасове обмеження підозрюваного у користуванні спеціальним правом (ч. 1 ст. 148 КПК України) необхідно для:

- припинення кримінального правопорушення;
- припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню;
- запобігання вчиненню іншого кримінального правопорушення;
- забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Мета застосування даного заходу забезпечення полягає у тимчасовому вилученні документів, які посвідчують користування таким спеціальним правом, як:

- правом керування транспортним засобом або судном;
- правом полювання;
- правом на здійснення підприємницької діяльності (ч. 2 ст. 148 КПК України).

Вказаний захід може бути застосовано лише до підозрюваного з метою припинення або запобігання його протиправній поведінці, а також до законно затриманої особи у межах строків, встановлених КПК України.

В ст. 150 КПК України зазначено, що рішення про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом під час досудового розслідування приймає слідчий суддя на підставі клопотання прокурора або слідчого за погодженням з прокурором.

Взаємодія органів досудового розслідування і інших підрозділів Національної поліції під час застосування розглядуваного заходу забезпечення кримінального провадження полягає в тому, що окрім того, клопотання прокурора, слідчого (за погодженням з прокурором) про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може передувати тимчасове вилучення слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою службовою особою у законно затриманої ними особи документів, які посвідчують таке право, на підставі ч. 2 ст. 16 та ч. 1 ст. 148 КПК України.

Під час затримання особи в порядку, передбаченому ст. 208 КПК

України, уповноважена службова особа², має право одночасно вилучати документи, що посвідчують користування спеціальним правом. Про що одразу складається протокол про тимчасове вилучення документів, після доставлення затриманої особи.

Відповідно до п. 3 Порядку передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затвердженого постановою КМУ № 1104 від 19.11.2012 року, документи, вилучені в порядку, передбаченому ст. 148 КПК України, зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження до постановлення ухвали слідчого судді.

Тимчасове вилучення майна дозволяє на відносно короткий строк забезпечити вилучення майна у вигляді речей, документів чи грошей, які мають відношення до кримінального провадження, а також здійснити виїмку предметів, вилучених законом з обігу, незалежно від їх відношення до кримінального провадження.

Мета застосування:

1) полягає у фактичному позбавленні підозрюваного можливості:

- володіти;

- користуватися;

- розпоряджатися певним майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення;

2) дозволяє здійснити виїмку будь-яких предметів, вилучених законом з обігу, незалежно від їх відношення до кримінального провадження та статусу особи, у якої вони вилучаються.

Тимчасове вилучення майна може відбутися під час проведення лише трьох процесуальних дій:

- затримання особи;

- обшуку;

- огляду.

Провести такі СРД як обшук та огляд мають право слідчий, прокурор, а у випадках надання доручення слідчим у порядку ст. 40 КПК України – оперативні підрозділи.

² Наприклад, працівником Національної поліції і (під час оформлення ДТП чи перевірки посвідчення водія), працівниками Державної прикордонної служби України (при виявленні порушень порядку перетину/переміщення в пунктах пропуску через державний кордон України), посадовою особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства (при виявленні порушень правил полювання), та ін.

Що стосується обшуку, то при його проведенні предмети та речі, які слідчий виявив і вилучив у ході проведення обшуку, і які були прямо вказані в ухвалі суду про дозвіл на проведення обшуку, не вважаються тимчасово вилученим майном, що у свою чергу не потребує від слідчого вирішення питання про накладення арешту на вилучені предмети та речі.

Також, у разі виявлення та вилучення в ході проведення обшуку предметів, які вилучені законом з обігу, закон не вимагає від слідчого вирішувати питання про накладення арешту на майно. Прикладом таких предметів можуть бути зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори та інші.

Слід зазначити, що якщо в ході проведення обшуку були виявлені речовини й предмети, які за переконанням слідчого належать до категорії предметів і речовини, які вилучені законом з обігу, але належність вилучених предметів і речовини до вказаної категорії можуть підтвердити лише висновки проведених відповідних експертиз, то в такому разі вказані речі вважаються тимчасово вилученим майном і потребують від слідчого вирішення питання щодо накладення на вилучені речовину та предмети арешту.

Якщо в ході проведення обшуку слідчим було прийнято рішення про вилучення речей і предметів, які не вказані в ухвалі слідчого судді, але в слідчого є достатньо підстав вважати, що вказані речі й предмети можуть мати відношення до розслідуваного кримінального правопорушення, або інших правопорушень, то вказані речі й предмети вважаються тимчасово вилученим майном. Слідчий зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня звернутись з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про арешт тимчасово вилученого майна, аби в подальшому в ході досудового розслідування перевірити, чи стосуються вилучені предмети й речі розслідуваного кримінального правопорушення, чи інших правопорушень.

Що стосується тимчасового вилучення майна під час проведення огляду, вважаємо за доцільне зауважити, що згідно з ч. 1 ст. 237 КПК України з метою виявлення й фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей і документів.

У ході огляду місця події, слідчий, прокурор фіксує обставини скоєного правопорушення та вилучає речі й предмети, які мають значення для кримінального провадження. Об'єктивно на цей момент у слідчого відсутні відомості про наявність вилучених предметів і речей, які мають відношення до вчиненого кримінального правопорушення. У зв'язку з

чим, на нашу думку, є недоцільним вважати вилучені речі й предмети в ході огляду місця пригоди, які містять відомості щодо обставин скоєного кримінального правопорушення, тимчасово вилученим майном і вирішувати питання щодо накладення арешту на вказане майно. Слідчий зобов'язаний у найкоротший строк оглянути вилучені речі, вирішити питання про приєднання їх до матеріалів кримінального провадження в якості речових доказів, та за потреби призначити відповідні дослідження. У подальшому в ході досудового розслідування слідчий у разі встановлення належності майна повинен приймати рішення про його арешт. У разі належності вказаних речей підозрюваному, і за наявності підстав (цивільний позов, можлива конфіскація майна), приймати рішення щодо звернення з клопотанням про арешт майна або його повернення. А в разі належності вказаних речей потерпілому, чи іншій особі, за наявності такої необхідності, повернути ці речі вказаним особам на зберігання.

Відповідно до ч. 3 ст. 168 КПК слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа під час затримання або обшуку і тимчасового вилучення майна або негайно після їх здійснення зобов'язана скласти відповідний протокол. У цьому аспекті залишилося не зовсім зрозумілим, чому в цій нормі не передбачено обов'язку скласти такий протокол при проведенні огляду і тимчасовому вилученні майна. Виходячи з логіки ч. 1 ст. 168 та ч. 2 ст. 168 КПК, на нашу думку, ч. 3 ст. 168 КПК мала б передбачати такий обов'язок і для випадків вилучення майна при здійсненні огляду.

Отже, відповідно до КПК України, окрім проведення СРД слідчий також може доручити працівники органів Національної поліції, в тому числі і оперативним працівникам, здійснювати наступні процесуальні дії: вручати особі повістки про виклик (ч. 6 ст. 135 КПК); виконувати ухвали про здійснення приводу (ч. 1 ст. 143 КПК); витребувати від осіб, перерахованих в ст. 93 КПК, речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, тощо.

Далі розглянемо затримання в порядку ст. 208 КПК України. Ст. 208 КПК України встановлює порядок затримання уповноваженою службовою особою підозрюваного без ухвали слідчого судді, зокрема: уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці

події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;

3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України. А також – вчинення особою, підозрюваною у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

Відповідно до ч. 3 ст. 207 КПК України, уповноваженою службовою особою є особа, якій законом надано право здійснювати затримання.

Ми вважаємо, що до уповноваженої службової особи, якій чинним законодавством надано право на затримання відповідно до ст. 208 КПК України відносяться всі працівники органу Національної поліції, які повинні здійснювати наступні заходи:

1) Повідомити затриманій особі: підстави затримання;

2) Роз'яснити: право мати захисника; право отримувати медичну допомогу; право давати пояснення, показання; право на негайне повідомлення інших осіб про її затримання і місце перебування; право вимагати перевірку обґрунтованості затримання; інші процесуальні права, передбачені КПК України, зокрема в ст. 42 КПК України;

3) Вручити затриманій особі (підозрюваному) пам'ятку про її процесуальні права та обов'язки у відповідності до вимог ч. 8 ст. 42 та ст. 276 КПК України;

4) Провести обшук особи під час кримінально-процесуального затримання;

5) Скласти протокол затримання, в якому, крім відомостей передбачених в ст. 104 КПК України, зазначаються додаткові відомості, передбачені в ч. 5 ст. 208 КПК України;

У разі затримання неповнолітньої особи, уповноважена службова особа зобов'язана негайно повідомити про це його батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування.

При затриманні співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків уповноважена службова особа зобов'язана негайно повідомити про це відповідний розвідувальний орган.

6) Доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу

досудового розслідування, в якому негайно здійснюється реєстрація дати, точного часу (година і хвилина) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

Розглянемо взаємодію при застосування домашнього арешту – це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

Як зазначено в ч. 3 ст. 181 КПК України ухвала про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту передається для виконання органу Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

Організація здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом регулюються наказом МВС України від 13.07.2016 року № 654 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту», яка здійснюються наступним чином:

1. Начальник органу Національної поліції при отриманні ухвали слідчого судді, суду щодо підозрюваного, обвинуваченого, який проживає на території його обслуговування, з урахуванням особливостей кримінального провадження визначає підпорядкований структурний підрозділ, яким буде здійснюватися контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою судді, суду, та невідкладно доручає його керівникові поставити на облік підозрюваного, обвинуваченого і забезпечити контроль за його поведінкою.

При надходженні ухвали слідчого судді, суду, у якій зазначено місце проживання підозрюваного, обвинуваченого, що не входить до територіальної юрисдикції органу поліції, його начальник зобов'язаний негайно вжити заходів щодо надсилання такої ухвали до органу Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

2. Поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого:

1) зобов'язаний невідкладно з'явитися за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого з метою фіксації факту початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків, постановлення особи на облік і встановлення контролю;

2) під час першого відвідування підозрюваного, обвинуваченого роз'яснює йому сутність запобіжного заходу, обмежень і обов'язків, які зазначені в ухвалі слідчого судді, суду, та попереджає, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором відповідно до статті 200 КПК України має право звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, про що складає протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду. Протокол долучає до контрольної-наглядової справи.

Повідомляє підозрюваного, обвинуваченого про необхідність інформування органу Національної поліції про наміри залишити житло в заборонений час, зокрема при отриманні виклику слідчого, прокурора, судового виклику; відлучення з дозволу слідчого, прокурора або суду; хворобу, виникнення стихійного лиха тощо;

3) негайно ставить на облік підозрюваного, обвинуваченого шляхом заповнення та внесення до комп'ютерного обліку бази даних МВС електронної картки на особу, про що робить відмітку в графі 3 журналу обліку КНС;

4) про поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого протягом доби з моменту внесення відомостей до комп'ютерного обліку забезпечує письмове інформування слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, копію листа-повідомлення долучає до контрольної-наглядової справи.

У листі-повідомленні слідчому або суду зазначається про службову необхідність письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення органу Національної поліції про:

виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту – завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження – невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

У разі неможливості негайного поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого у зв'язку з відсутністю його за адресою житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, про це письмово повідомляється слідчий або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження;

5) здійснює фотографування підозрюваного, обвинуваченого, запо-

вноє анкетний лист. Протягом доби оформляє та реєструє контрольно-наглядову справу;

6) при покладенні ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний засіб контролю застосовує його в порядку, установленому законом, про що робить відмітку в електронній картці на особу;

7) у разі якщо ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого не покладено обов'язку носити електронний засіб контролю або під час застосування електронних засобів контролю виникли обставини, що унеможливають їх подальше використання (створення небезпеки для життя та здоров'я особи; технічна несправність системи електронного контролю тощо), перевірку виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків здійснює шляхом відвідування місця його проживання, телефонних дзвінків та опитування сусідів і осіб, які проживають разом з ним.

За наявності в органі Національної поліції інформації про порушення підозрюваним, обвинуваченим умов застосованого запобіжного заходу відвідування його місця проживання може здійснюватися в нічний час.

Періодичність відвідування визначається начальником органу Національної поліції. При цьому, якщо згідно з умовами застосованого запобіжного заходу підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування його місця проживання повинно здійснюватися не рідше одного разу на сім днів;

8) забезпечує надсилання письмових звернень до підприємств, установ, організацій з проханням про сприяння в здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, залучає до здійснення контролю місцеве населення та громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону;

9) складає рапорт про результати кожного відвідування житла підозрюваного, обвинуваченого, який після доповіді керівникові органу Національної поліції долучає до контрольно-наглядової справи.

Інформацію про результати вжитих заходів з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, виявлені при цьому порушення та вжиті за ними заходи реагування відображає у відомостях про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, і робить відповідні відмітки в електронній картці на особу;

10) при надходженні ухвали слідчого судді, суду про продовження

строку тримання під домашнім арештом або про заміну запобіжного заходу, у тому числі про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, робить відповідну відмітку в електронній картці на особу та в графі 5 журналу обліку КНС;

11) про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого доповідає вмотивованим рапортом начальникові органу Національної поліції. З письмового дозволу начальника органу поліції знімає особу з комп'ютерного обліку бази даних МВС шляхом унесення необхідної інформації до електронної картки на особу та закриває контроль-наглядову справу, про що робить відповідну відмітку в графі 6 журналу обліку КНС.

3. У разі встановлення обставин, що свідчать про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, поліцейський зобов'язаний:

1) зафіксувати факт порушення покладених обов'язків шляхом складання мотивованого рапорту. Відібрати письмові пояснення з приводу виявлених порушень у підозрюваного, обвинуваченого, членів його сім'ї, сусідів або інших свідків події за їх згодою. Зміст складеного рапорту та відібраних пояснень доповісти керівникові органу Національної поліції;

2) у разі відсутності підозрюваного, обвинуваченого за місцем проживання негайно повідомити про це орган Національної поліції та вжити заходів для встановлення місця його перебування;

3) забезпечити невідкладне інформування усно засобами зв'язку, а надалі – письмово про виявлені факти порушень слідчого та прокурора, а якщо кримінальне провадження перебуває на розгляді в суді, – суду і прокурора.

Копії інформаційного листа та рапорту працівника поліції про порушення долучаються до контроль-наглядової справи.

4. Поліцейські при здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право:

1) відповідно до частини п'ятої статті 181 КПК України з дотриманням прав і свобод інших осіб, які мешкають разом з підозрюваним, обвинуваченим, що перебуває під домашнім арештом, з'являтися в його житло з метою перевірки дотримання встановлених судом зобов'язань та обмежень;

2) вимагати в підозрюваного, обвинуваченого в усній або письмовій формі пояснення з питань, пов'язаних з виконанням покладених на нього обов'язків;

3) отримувати від членів сім'ї підозрюваного, обвинуваченого або інших осіб, які мешкають разом з ним, за їх згодою, пояснення з приводу його поведінки.

5. Поліцейський, який здійснює контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, не має права з власної ініціативи встановлювати додаткові обмеження, що порушують його права.

6. У разі надходження повідомлення про виникнення загрози життю або здоров'ю підозрюваного, обвинуваченого, який знаходиться під домашнім арештом (пожежа, аварія, катастрофа природного або техногенного характеру, стихійне лихо тощо), або про його захворювання та поміщення на стаціонарне лікування до закладу охорони здоров'я начальник органу Національної поліції негайно організовує перевірку зазначених у повідомленні обставин.

Перевірка такого повідомлення проводиться у строк, що не перевищує 12 годин з моменту його надходження. Підтверджена інформація про неможливість подальшого перебування підозрюваного, обвинуваченого в зазначеному в ухвалі житлі надсилається слідчому або до суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

7. При постановленні слідчим суддею, судом ухвали, у якій підозрюваному, обвинуваченому встановлюється інша адреса житла, місцезнаходження якого перебуває поза межами території обслуговування органу Національної поліції, функції контролю передаються до органу поліції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться це житло.

Попередній орган поліції припиняє контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого в порядку, передбаченому підпунктом 11 пункту 2 цього розділу, тільки після встановлення факту поставлення особи на облік бази даних МВС органом Національної поліції за її новим місцем проживання.

Питання до самоконтролю:

1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила їх застосування.

2. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

3. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами Національної поліції під час застосування запобіжних заходів.

Завдання до практичного заняття:

1. Скласти, з запропонованої викладачем фабулі, клопотання про застосування запобіжного заходу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України № N 2341-III від 05 квіт. 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001 р., № 21, стор. 1, стаття 920/.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13 квіт. 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – С. 11.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
6. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
7. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України № 6 від 17 січня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
8. Про затвердження Інструкції з діловодства в системі МВС України: Наказ МВС України № 747 від 23 серпня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-instrukciyi-z-dilovodstva-v-sistemi-minis-doc121236.html>
9. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчиненні кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України № 1377 від 06.11.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
10. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Наказ МВС України № 1339 від 03.11.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
11. Про порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів

охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції: Наказ МВС України № 612/679 від 06.07.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

12. Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті: спільний наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

13. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України N 2135-XII від 18 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

14. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: Наказ МВС України №700 від 14.08.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

15. Про організацію діяльності органів досудового розслідування МВС України: Наказ МВС України №686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/o51>

16. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ: Наказ МВС України № 940 від 22.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

17. Наказ МВС України № 1107 від 20.10.2014 р. «Про затвердження Інструкції про порядок створення та організації діяльності слідчих груп та слідчо-оперативних груп» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua

18. Порядок спільних дій ОВС, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, затверджений наказом МВС України, Міністерства надзвичайних ситуацій України 30.11.2012 р. № 1106/1377 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

19. Наказ МВС України від 15.05.2015 N 568 Про затвердження змін до Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

20. Наказ МВС України від 23.06.2015 N 748 Про затвердження змін до

Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

21. Наказ МВС України від 13.07.2016 року № 654 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту»[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

Наукові та навчальні видання

1. Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) / МВС України; Харк. нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. – Х.: ХНУВС, 2012.–410с.

2. Багрій М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність / М. Багрій // Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична. – 2013. – Вип. 57. – С. 315-321. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2013_57_41.

3. Благута Р. І. Привід як захід забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування / Р. І. Благута, І. С. Кіпрач // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2012. – Вип. 4. – С. 380–392.

4. Бойко О. П. Форми взаємодії слідчих з підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні / О. П. Бойко // Держава та регіони. Серія : Право. – 2014. – № 4. – С. 136-139. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_4_28.

5. Бойко О.П. Поняття взаємодії слідчих із підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні / О.П. Бойко // Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» № 8, 2014 С. 199-201.

6. Грибовський О. В. "Взаємодія оперативних і слідчих підрозділів під час виявлення, припинення та розслідування неправомірної вигоди." Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ 1 (2015): 246-254.

7. Гуменна Н.В. Теоретичні та практичні проблеми розшукової діяльності слідчого: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Н.В. Гуменна. – Львів, 2015. – 26 с.

8. ДжемєріМакбрайд Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. – К.: «К.І.С.», 2010.— 576 с.
9. Долженков О.Ф. Взаємодія як чинник оптимізації правоохоронної діяльності / О.Ф. Долженков // Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС. – 2002. – № 4. – С. 229-236.
10. Єфіменко Ігор Миколайович. Взаємодія слідчих і оперативних підрозділів при реалізації таємної інформації.- Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.09, Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2014.- 200 с.
11. Жогин Н.В. Предварительное следствие в советском уголовном процессе / Н.В. Жогин, Ф.И. Фаткуллин. – М.: Юрид. лит., 1965. – С. 304.
12. Збірка інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні: [упоряд. С.М. Алфьоров, С.М. Міщенко, В.І. Фаринник та ін.]; за заг. ред. В.І. Сліпченка – К. : «Хай-Тек Прес», 2013. – 580 с.
13. Збірка інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні: [упоряд. С.М. Алфьоров, С.М. Міщенко та інш.]; за заг. ред. В.І.Сліпченка. – К.: «Хай-Тек Прес». 2013. – 580 с.
14. Збірник методичних рекомендацій з питань розкриття та розслідування злочинів слідчими та оперативними працівниками органів внутрішніх справ / Під ред. П.В. Коляди. – К., 2001. – 238 с.
15. Інформаційний лист № 223-558/0/4-1305.04.2013 р. «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13>.
16. Климчук М.П. Виконання доручень, як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні / М.П. Климчук // Вісник кримінального судочинства. – 2015, №1. – С.54-58
17. Климчук М.П., Дружук А.А. Виконання доручень як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні / М.П. Климчук, А.А. Дружук // Порівняльно-аналітичне право. – 2014, №5. – С.359-361
18. Козлов Ю. М. Координация в управлении народным хозяйством СССР. М.: МГУ, 1976.
19. Криминалистика: учебник : в 3 ч. / подред. Г. Н. Мухина. – 2-е изд., испр. – Минск : Акад. МВД, 2010. – Ч. 2. Криминалистическая тактика. – 243 с.
20. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін. / За ред. проф. В.Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 464 с.
21. Криміналістика: Підручник. / За ред. П. Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.

22. Кримінальний процес в питаннях і відповідях: Загальна і Особлива частини: навч. посіб. /Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, О.Ю. Хабло.—3-тє вид., доповн. і переробл. — К.: Скіф, 2013, — 250 с
23. Кримінальний процес України: Навч. посіб. / за ред. А. В. Молдован, С.М. Мельник. – К.: Центр учбової літератури: 2013. – 376 с.
24. Кримінальний процес України: підручник / за ред. В. Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило – Х: Право, 2013. – 824 с.
25. Кримінальний процес: підручник / В.В. Коваленко, Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний. – К.: Центр учбової літератури, 2013,- 544 с.
26. Кримінальний процес: підручник / В.В. Коваленко, Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний. – К.: Центр учбової літератури, 2013,- 544 с.
27. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. — Х.: Право, 2012. — Т. 1. — 768 с., Т. 2. — 664 с.
28. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / Відп. редактор: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х.: Одіссей, 2013.- 1104 с.
29. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. — К.: Видавництво «Юстиніан», 2012. — 1224 с.
30. Кудин Ф.М. Принуждение в уголовномсудопроизводстве / Ф.М. Кудин. – Красноярск: Красноярский университет, 1985. – 136 с.
31. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) / Рожнова В.В., Савицький Д.О., Конюшенко Я.Ю. та ін. – К.: НАВС, 2012. – 280 с.
32. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) / Хабло О.Ю., Степанов О.С., Климчук М.П. та ін. – К.: НАВС, 2012. – 200 с.
33. Лобойко Л.М.Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006-2011 роки). Частина 1. Загальні положення і досудове розслідування: монографія. – К.: Істина, 2012. – 288 с.
34. Лялюк Є. Проблемні питання участі адвоката при проведенні обшуку / Є. Лялюк// Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 197-201. – Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/11/40.pdf>.
35. Моргун Н. С. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження, що обмежує право власності / Н. С. Моргун // Митна справа. – 2014. – № 3(2). – С. 318-323. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2014_3%282%29__57.
36. Обшалов С. В. Взаємодія оперативних працівників та слідчих під час проведення невідкладних слідчих дій / С. В. Обшалов // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2012. – № 1. – С. 143-147. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2012_1%288%29__24.
37. Ожегов С. И. Словарь русского языка: Около 57.000 слов. / Под ред.

Н.Ю. Шведовой. – 15-е изд., стереотип. – М. : Рус. яз., 1984. – 497 с.

38. Практика применения нового уголовного-процессуального законодательства. – М.: Юристъ, 1962. – С. 87–91.

39. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 588 с.

40. Сліпченко В.І. Заходи забезпечення кримінального провадження: процесуальний порядок, особливості та проблеми застосування під час досудового розслідування: методичні рекомендації. / В.І. Сліпченко. – Дніпропетровськ: ДДУВС. – 2014. – 82 с.

41. Смоков С. М. Тимчасове вилучення та арешт майна: практика й проблеми застосування / С. М. Смоков, Д. В. Лісніченко // Південноукраїнський правничий часопис. – 2014. – № 1. – С. 148-152. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_1_48.

42. Сорока С. О. Взаємодія слідчого із співробітниками інших підрозділів під час досудового розслідування / С. О. Сорока, Г. С. Римарчук // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2015. – № 825. – С. 347-354.

43. Старченко, Олександр Вікторович. Місце та роль зовнішньої взаємодії у слідчій діяльності [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Старченко Олександр Вікторович ; Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ. – Донецьк, 2006. – 222 с.

44. Суворов Олександр Миколайович. Взаємодія підрозділів "К" Служби безпеки України із слідчими під час виявлення й досудового розслідування корупційних злочинів. - Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.09, Національна академія Служби безпеки України. – Київ, 2015.- 211 с.

45. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) [Текст]: [монографія] / Татаров О.Ю. — Донецьк: ТОВ «ВПП Промінь», 2012.—640 с.

46. Топчій В. В. Загальна характеристика кримінальних процесуальних форм взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами / В. В. Топчій // Митна справа. – 2013. – № 6(2.1). – С. 303-306. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MS_2013_6%282.1%29__53.

47. Топчій В.В. Взаємодія органів досудового розслідування та оперативних підрозділів у складі слідчо-оперативних груп / В.В. Топчій // Вісник Запорізького національного університету. Серія юридична. – 2014, №4 (1). – С.302-309

48. Часова Т. О. Особливості взаємодії слідчих та оперативних підрозділів ОВС під час розслідування злочинів у сфері державних закупівель / Т. О. Часова. // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_2_46.

49. Черепушак В.В. Взаємодія органу досудового розслідування з оперативними підрозділами при виявленні і розслідуванні тяжких та особливо

тяжких злочинів / В.В. Черепушак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2013, №2. – С.442-44

50. Шамрай В., Олійник І. Поняття і суть взаємодії, її значення. // Прокуратура. Людина. Держава. № 1(31). – 2004. – С. 60–67.

51. Швидкий О.Г. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні квартирних крадіжок: проблеми й перспективи // Науковий вісник Юрид. академії Мін-ва внутр. справ: Зб. наук. праць. – 2005. – Спец. випуск № 1 (23): Актуальні питання кримінально-правових наук.

52. Шумило М.Є. Поліційна і кримінально-процесуальна діяльність: на стику минулого та сучасного / М.Є. Шумило // Вісник Академії адвокатури України. – 2015, том 12 число 2 (33). – С.223-234

53. Щербина Л. І. Взаємодія органів досудового слідства з оперативними підрозділами / Л. І. Щербина // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2015. – Вип. 14(2). – С. 114-116.

– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_14%282%29__33.

54. Яремчук В.О. Залучення спеціаліста до проведення слідчих дій (організація і тактика): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / В.О. Яремчук. – Харків, 2014. – 21 с.

55. Яцюк О. В. Непроцесуальні форми взаємодії слідчих та оперативно-розшукових підрозділів під час розкриття і розслідування злочинів, скоєних організованими групами / О. В. Яцюк // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2009. – № 1. – С. 134-140. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2009_1_23.

Навчальне видання

**Бойко Олексій Павлович
Кобзар Олександр Федорович
Рогальська Вікторія Вікторівна
Черняк Наталія Петрівна**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

Навчальний посібник

Підп. до друку 29.11.2017 р. Формат 60x84/16. Друк – RISO. Папір офісний.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 5,00. Обл.-вид. арк. 5,25. Тираж – 100 прим.

Редакційно-видавниче відділення відділу організації наукової роботи ДДУВС
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 164-р від 07.08.2013

